

IZDAJA ZADRA

KOPER — 4. JULIJA 1957

POSTNINA PLACANA V GOTOVINI

LETO VI. — ŠTEV. 27

Izhaja vsak petek. Izdaja Časopisno-založniško podjetje »Primorski tisk« v Kopru. Naslov uredništva in uprave: Koper, Kidričeva 26/I, telefon 170. Pesamezni izvod 10 din. Celoletna naročnina 500 din, polletna 250 din, četrtletna 130 din. Za inozemstvo znaša letna naročnina 1000 din ali 3,5 am. dolarja. Bančni račun 65-KB-1-181. Prilogo »Uradni vestnik okraja Koper« prejema naročniki brezplačno. Rokopisov ne vračamo.

VSEM UDELEŽENCEM
NARODNOOSVOBODILNE
VOJNE IN VSEM
DELOVNIM LJUDEM
NAŠE ISKRENE ČESTITKE
OB
DNEVU BORCEV

Uredništvo in uprava

Zgodovinski posvet NEPOSREDNIH UPRAVLJAVCEV

Teden dni je za nami, odkar se je v Beogradu zaključil kongres delavskih svetov Jugoslavije. Zelo kratka doba torej, da bi mogli urediti vtise in bogati material ter prilagoditi toliko lepim in bogatim misli našemu praktičnemu, vsakodnevnomu življenju. Še na nobenem jugoslovanskem kongresu ali konferenci ni namreč diskutiralo toliko ljudi kot na tem, saj se je razprav udeležilo 423 delegatov, stenografski zapisniki pa obsegajo več kot 1000 strani. Toda ne gre tu za rekord glede števila diskutantov. Mislimo predvsem poudariti vsebino tega vsedržavnega posvetovanja neposrednih upravljalcev z družbenimi sredstvi. Vsi ki so govorili, so govorili konkretno in njihovi predlogi so odsev trdih, sedemletnih spoprijemov s prakso. Če razen tega prištetimo k predlogom delegatov na kongresu še tisoč tri sto pisanih predlogov, ki so jih poslali kongresu posamezni delavski sveti, sindikalne podružnice in drugi, potem ne bo pretirana trditev, da bo potrebno več mesecev za proučitev kongresnega materiala.

Kljub vsemu že imamo pred seboj zelo dobro orientacijo za nadaljnje delo v zaključni resoluciji kongresa. To je prva zgoštev vsebine zgodovinskega posveta v Beogradu in prva ureditev mnenj, predlogov, nasvetov, pripomb, izkušenj in kritičnih opazk organov delavskega upravljanja. Žal imamo preskopo odmerjen prostor, da bi se mogli lotiti vsega, kar je v resoluciji. Poskusili pa bomo posredovati našim bralcem vsaj glavne misli.

Predvsem naj poudarimo, da je bil eden glavnih sklepov kongresa v zvezi z nujnostjo izpolnitve našega gospodarskega sistema v interesu samoupravnosti neposrednih proizvajalcev in v interesu razširitve njihove pristojnosti. Delegati so navedli vrsto primerov, iz katerih je bilo razvidno, da je pri nas v sistemu razdeljevanja dohodka, glede plač v industriji, glede planskega usmerjanja proizvodnje in glede odnosov med podjetji in komunono še zmeraj nekaj pomanjkljivosti. V zvezi s tem so sprejeli vrsto sklepov, da bi te pomanjkljivosti odstranili in tako utrdili gospodarski sistem, od katerega je odvisno nadaljnje delo delavskih svetov. Med drugim so na kongresu naglasili, da bo potrebno ustvariti čimbolj izenačene pogoje gospodarjenja za vse kolektive ter utrditi samostojnost podjetij v okviru planskega usmerjanja proizvodnje. V prihodnje nameravajo razširiti pravice neposrednih proizvajalcev v upravljanju osnovnih sredstev in amortizacije ter povečati raven

skladov za samostojno razpolaganje in za investicije.

V resoluciji so nadalje poudarili, da je treba okrepiti zavest, da je razvoj gospodarstva v celoti odvisen od uspešnega dela vsakega posameznega podjetja in da zboljšanje življenjske ravni ni mogoče brez večje delovne storilnosti. Delavski sveti bodo morali zato v prihodnje posvetiti več skrbi modernizaciji podjetij, varčevanju, delovni disciplini in organizaciji dela. Od drugih sklepov naj omenimo še, da so sklenili podaljšati mandat delavskih svetov na dve leti, da bodo razširili ustanavljanje organov delavskega upravljanja v obratih in poslovnih enotah podjetij in da bodo posvetili vso skrb izobraževanju organov delavskega samoupravljanja in delavcev sploh.

Iz celotnega besedila resolucije pa izžareva osnovna in glavna misel, ki je bila hrati tudi misel vseh diskutantov: vsa naša gospodarska politika in komunalni razvoj naj v bodoče težijo za tem, da se še bolj utrdi in poveča vloga organov delavskega upravljanja. Prav to najbolj zgovorno dokazuje, da se je naš sistem delavskega upravljanja utrdil kot zakonit pojav socialističnega razvoja. Delegati so odšli na svoje domove obogateni z izkušnjami in z znanjem, ki ga bodo posredovali svojim kolektivom. Začeli bodo novo etapo v nadaljnjem utrjevanju delavskega upravljanja, ponosni na dosedanje uspehe, ki so potrdili pravilnost marksistične teorije o prodružabljenju proizvodnih sredstev, po kateri morajo proizvodna sredstva upravljati proizvajalci sami.

PRED VELIKO MEDNARODNO REGATO V KOPRU

13. in 14. julija se bo zgrnilo v koprski zaliv 116 jadrnic iz Poljske, Avstrije, Italije, Zahodne Nemčije in Jugoslavije. To bo druga tradicionalna koprška regata, po številu udeležencev pa največja tovrstna prireditev pri nas za evropskim prvenstvom v Zadru. Koprška regata bo pravzaprav vrhunec številnih jadrskih prireditev, ki bodo trajale od 9. do 14. julija. Tako bo v torek, 9. julija, v Piranu državno prvenstvo jadrnic tipa SNIPE, v petek, 12. julija, pa bodo prišli v Koper tekmovalci jadranske regate (Zadar—Pula—Koper) in istrske regate (Pula—Poreč—Umag—Koper). Glavna prireditev bo 15. julija, ko bodo startale jadrnice na veliki transjadranski regati Koper—Sv. Ivan pri Rovinju — Ravenna — Rimini — Mali Lošinj—Split.

OB DNEVU BORCEV,

prazniku vseh nekdanjih borcev za svobodo in pravično družbeno ureditev, hkrati pa prazniku današnjih graditeljev socialistične domovine

iskrene čestitke!

Okrajni ljudski odbor, Koper
OK ZKS in okrajni odbori
SZDL, ZB, UROJ in ZVVI
v Kopru

OB DNEVU BORCEV

Nadaljujemo boj za socialistično izgradnjo

Minulo je šestnajst let od tistega zgodovinskega dne, ko je Plenum Centralnega komiteja KPJ pozval vse svobodoljubne Jugoslovane k oboroženemu uporabi proti okupatorju. Začel se je štiri-leten boj za življenje in smrt, v katerem sta bila samo dva izhoda: zmagati ali za vedno izginiti iz te naše lepe dežele. Ta dan praznujemo kot Praznik borcev, postal je simbol upora in neomajne vere v zmago pravice, hkrati pa tudi simbol lepše prihodnosti naših narodov.

Takrat je prišel tudi za nas Primorce težko pričakovani čas obračuna s fašističnimi zatiralci za vse njihove zločine v dobi četrstoletnega suženjstva, za ponižanje, zapore in konfinacije. Sledili smo pozivu Partije in se pridružili bratom onstran meje, da skupno izbojujejo svobodo in neodvisnost, da maščujemo Bazonico, Gortana, Bidovca in vse tiste neznane junake, ki so raje prenašali najstrašnejše muke fašističnih rabljev, kot da bi se en sam hip uklonili njihovemu krvavemu režimu.

Zmagali smo. Toda ob tem našem velikem prazniku ta ugovoritev ni dovolj. Prav je, da se ob tej priložnosti poklonimo spominu tovarišev, ki jih ni več med nami, potrebno pa tudi, da pregledamo naše vrste in se vprašamo, kako izpolnjujemo njihovo oporoko, napisano s krovjo po kamnitih kraških gmajnah in sončnih vipavskih vinogradih, po temnih gozdovih Nanosa in Cavana in zelenih tolminskih planinah.

Kakšen je torej danes naš delež pri graditvi nove družbe in utrjevanju pridobitve naše ljudske revolucije? Smo še zmeraj v prvih vrstah, na sami fronti kot nekoč? Že bežen pregled nam odkrije resnico, ki se je nam ni sramovati. Skoraj 100% bivših borcev našega okraja aktivno sodeluje v našem gospodarskem in političnem življenju, nad 60% članov Zveze borcev pa je na odgovornih mestih v organih delavskega in družbenega samoupravljanja, množičnih organizacijah in društvih. To je nedvomno lepa bilanca, obenem pa tudi zagotovilo, da ne bomo krenili na stranpota, še manj pa dopustili, da bi se kdorkoli z zlim namenom dotikal tega, kar smo ustvarili in kar ustvarjamo.

Strnimo zatorej ob tem našem prazniku še tesneje svoje vrste v boj za zmago socializma, v znaku mednarodne solidarnosti z vsemi, ki kot mi želijo mir, svobodo in pravične odnose med ljudmi. Naj ima naša mlada generacija v nas vzor, naj ceni dediščino, ki jo bomo zapustili, in požrtvovalno zida veliko zgradbo, ki smo ji postavili trdne temelje v najtežjih in hkrati najbolj slavnih dneh naše zgodovine.

A. Ukmar

GOSPODARSKI KOMENTAR DVE VAŽNI GOSPODARSKI RESOLUCIJI

Zvezna ljudska skupščina je na zadnjem zasedanju sprejela dve važni resoluciji, ki pomenita važen mejnik v razvoju industrije in gradbeništva. Predno pa bi govorili o obeh resolucijah — tretje, ki se ne tiče gospodarstva, to je resolucije v zvezi s prepo-vedjo poskusov z jedrskim orožjem, se tu ne bi dotaknili — bi poudarili pomen resolucij našega najvišjega organa. Z resolucijami namreč daje ta organ točno določene smernice nadaljnjemu razvoju tako gospodarstva v celoti kot tudi njegovih posameznih panog. S tem dobe tisti, katerih dolžnost je upravljati gospodarstvo, smernice, po katerih naj se ravna v svojem delu.

Obe gospodarski dejavnosti, to sta industrija in gradbeništvo, sta za naše gospodarstvo zelo važni. V prvi smo prišli do določene stopnje, ki zahteva pregled dosedanjega dela in določitev smeri za bodoče. Ogromne investicije, ki so bile vložene ravno v industrijo, namreč nujno zahtevajo, kot ugotavlja resolucija, popolno aktiviranje teh investicij. Z drugimi besedami, nujno je potrebno v celoti izkoristiti sedanje zmogljivosti industrije, v nova osnovna sredstva pa naj bi vlagali le tedaj, če obstoječe kapacitete kot celota ne bi mogle zagotoviti potrebnega obsega proizvodnje. Vsekakor je poudarek na besedah »kot celota«, s čimer je mišljena naša celotna industrija in ne samo kapacitete tega ali onega podjetja.

Seveda so v resoluciji poudarjena načela, o katerih je stalno govora in ki se tičejo potrebe po povečanju delovne storilnosti, zboljšanja kakovosti in podobno. Značilno pa je, da resolucija posebej poudarja potrebo po ustanavljanju manjših industrijskih podjetij, kakor tudi naloge industrije, ki naj poskrbi za večji izvoz oziroma za zmanjšanje uvoza, za boljšo preskrbo trga s proizvodi za osebno potrošnjo, za boljše izkoriščanje domačih surovin, zagotovi naj razvoju kmetijstva in prometa. Poseben poudarek je tudi na kooperaciji med industrijami, kar se dejansko v našem gospodarstvu tudi vedno bolj uveljavlja.

Resolucija o razvoju gradbeništva je morda v nekem pogledu pomembnejša, saj obravnava gospodarsko dejavnost, kateri doslej kot celoti nismo posvečali dovolj skrbi. Zato je utemeljena ugotovitev, da se je gradbeništvo doslej razvijalo ekstenzivno in z nizko delovno storilnostjo. Iz teh in drugih razlogov izvirajo številne negativne posledice, v prvi vrsti znatna podražitev gradbenih del in storitev. To je seveda negativno delovalo na stabilizacijo našega gospodarstva, kar je razumljivo, saj je bilo doslej 48 odstotkov narodnega dohodka realiziranega preko gradbeništva.

Z obema resolucijama je tako določena smer, ki se je bomo morali držati v bodoče, da bi dosegli skladen razvoj v gospodarstvu. Ukrepi, ki bodo za to potrebni, bodo verjetno kmalu sledili, saj je bil že poudarek na tem; in pisali smo tudi že, da je potrebno skrbno gospodariti z investicijskimi sredstvi, da ne bi povzročili motenj v gospodarstvu. Take motnje pa najlažje nastanejo, kot vemo tudi iz dosedanje prakse, če se razmahne investicijska dejavnost preko predvidenih načrtov, zlasti pa preko naših zmogljivosti. —dt—

Sprehod POSVETU

ODMEV TITOVEGA TELEVI-
ZIJSKEGA INTERVJUJA V
ZDA

Razgovor predsednika Tita s komentatorjem Edwardom Murrowom, ki so ga v ponedeljek zvečer prenašali po televiziji in radiu CBS, je vzbudil po vseh Združenih državah Amerike veliko zanimanje. Predsednik Tito je v daljšem razgovoru odgovoril na vrsto vprašanj, ki zadevajo našo notranjo in zunanjo politiko in ocenil najpomembnejša svetovna politična vprašanja.

Vsi vodilni ameriški časopisi so objavili izvlečke iz intervjuja na prvih straneh. Predvsem so omenili, da je jugoslovanski predsednik poudaril prednosti miroljubnega sožitja in da je v sedanjem položaju nujno potrebno poiskati čim več elementov, ki nas zblížujejo. Na ameriško javno mnenje je napravila največji vtis Titova izjava o neodvisnem položaju Jugoslavije ter njegove pripombe o razorožitvi in o združitvi Nemčije.

TEHNIŠKO SODELOVANJE MED FLRJ IN SZ

V Moskvi se je te dni zaključilo tretje zasedanje sovjetsko-jugoslovanske komisije za znanstveno in tehniško sodelovanje med SZ in Jugoslavijo. Na posvetovanju so sprejeli vrsto sklepov o nadaljnjem razvoju znanstveno-tehniškega sodelovanja med obema državama. Tako so med drugim sklenili, da bodo sovjetske organizacije izročile jugoslovanskim tehnično in tehnološko dokumentacijo za razne stroje in opremo ter da bodo seznanile jugoslovanske strokovnjake s svojimi znanstveno-tehničnimi pridobitvami in proizvodnimi izkušnjami na področju premogovne industrije, barvne in črne metalurgije, nafte, kemijske, elektrotehnične industrije ter na področju kmetijstva. Jugoslovanske organizacije pa bodo omogočile sovjetskim znanstvenikom, da se seznajajo z našimi znanstveno-tehničnimi pridobitvami na področju raznih industrijskih panog in kmetijstva.

STASSEN BO KONEC TEDNA OBRAZLOŽIL AMERIŠKI PREDLOG O OPUSTITVI ATOMSKIH POSKUSOV

Iz Londona poročajo, da bo ameriški delegat v ožjem odboru razorožitvene komisije OZN Stassen konec tedna obrazložil stališče svoje vlade glede opustitve poskusnih jedrskih eksplozij. Kakor je znano, so ZDA pripravile predlog o opustitvi atomskih eksplozij že pred mesecem dni, vendar so z obrazložitvijo odlašali, ker sta imeli Velika Britanija in Francija resne pomisleke. Ti dve državi sta namorež zaostali glede atomske oporočitve za ZDA in Sovjetsko zvezo in predlogu nista bili preveč naklonjeni, češ da bi bili v neenakopravnem položaju. Na pritisk svetovnega javnega mnenja pa se je stališče Francije in Velike Britanije zdaj nekoliko spremenilo. Obe državi sta pripravljene pristati na sporazum, vendar le pod pogojem, da Sovjetska zveza privoli v zmanjšanje atomske proizvodnje za vojaške namene. Politični opazovalci menijo, da bo ameriški predlog vseboval tudi to klavzulo.

ODPOR PROTI »LOVU NA ČAROVNICE« V ZDA

Primer ameriškega književnika Arthurja Millerja, ki se mora odpraviti pred sodiščem zaradi odklonitve izjav v zvezi z nekim sestankom komunistov pred desetimi leti, je vzbudil široko polemiko v ZDA. V ameriškem javnem mnenju vedno bolj prevladuje težnja, da bi odbor za protiameriško dejavnost povsem ukinili. Vse kaže, da so tudi sodni organi vedno manj naklonjeni praksi, ki jo je uvedel prosluli

senator McCarthy. Pred kratkim je namreč Vrhovno sodišče razveljavilo obsodbo proti šestim ameriškim državljanom, ki so bili obsojeni na ječo in denarno globo, ker pred odborom za protiameriško dejavnost niso hoteli povedati imen ljudi, ki so prisostvovali domnevnim komunističnim sestankom. Vsekakor bo moral Millerjev primer jasno pokazati, če so v ZDA pripravljeni radikalno obračunati z desetletno prakso McCarthyjevega »lova na čarovnice«.

DELEGACIJA FRANCOSKIH KOMUNISTOV V BEOGRADU

V Beogradu se že nekaj dni mudi delegacija vodilnih članov francoske Komunistične partije. K nam so prispeli na študijski obisk in bodo imeli več razgovorov z vodilnimi partijskimi in državnimi funkcionarji. Francoski partijski delavci so pokazali v prvih dneh obiska veliko zanimanje za vrsto vprašanj s področja političnega, gospodarskega in družbenega življenja v naši deželi. Njihov obisk je v skladu s sporazumom, ki sta ga sklenila CK ZKJ in KPF lani v jeseni, ko se je pri nas mudila francoska partijska delegacija.

INDONEZIJCJI ŽELE, DA BI JIH OBISKAL PREDSEDNIK TITO

Predsednik indonezijske republike Sukarno je v Džakarti sprejel jugoslovanskega veleposlanika dr. Staneta Pavliča. Ob tej priložnosti so priredili sprejem, na katerem je imel Sukarno govor, posvečen prijateljskim odnosom med Indonezijo in Jugoslavijo. V njem je zlasti poudaril željo indonezijskega prebivalstva, da bi mogli v svoji sredi pozdraviti predsednika Tita.

NA MADŽARSKEM SO IZKAZALI ZAUPANJE DOSE- DANJEMU VODSTVU

V Budimpešti se je zaključila prva državna konferenca madžarske Socialistične delavske partije, na kateri so v zaključni resoluciji poudarili, da je »doseganje vodstvo treba smatrati za ustrezno in zdravo«. Na konferenci so potrdili osnovne politične smernice v gospodarskem, kulturnem in družbenem življenju dežele, teze o vodilni vlogi

partije, o diktaturi proletariata in o demokratičnem centralizmu. Poudarili so tudi težnjo, naj bi začeli boj tako proti »desnemu« kakor tudi »levemu« odmikanju.

KOREJA SE OBOROŽUJE

V Južni Koreji so razglasili izredno pripravljenost oboroženih sil. Predstavniki vlade je izjavil, da gre le za varnostni ukrep ob zamenjavi zastarelega orožja s sodobnim. Ob tem dogodku se je oglašil tudi severnokorejski predsednik Kim Ir Sen, ki se je zavzel za sklicanje mednarodne konference, na kateri bi uredili korejsko vprašanje. Glede združitve Koreje pa je dejal, da je treba odločitev prepustiti korejskemu ljudstvu, vse tuje čete pa bi morale zapustiti korejsko ozemlje. Ob koncu je tudi napadel ZDA, češ da dobavljajo orožje Južni Koreji.

BRITANSKI ZUNANJI MINISTER BO OBISKAL JUGOSLAVIJO

Agencija TANJUG je objavila, da bo britanski zunanji minister Selwyn Lloyd prispel v Jugoslavijo na povabilo naše vlade. Pri nas se bo mudil od 4. do 8. septembra. Obisk britanskega ministrskega predstavnika pomeni nadaljevanje medsebojnih prijateljskih obiskov članov obeh vlad.

Na tržaškem velesejmu, ki bo zaključen v nedeljo, je jugoslovanski paviljon vzbudil veliko zanimanje. Jugoslovanska podjetja so razstavila številne izdelke, med katerimi zlasti usnjeni izdelki močno privabljajo obiskovalce. — Otvoritvi velesejma je prisostvoval tudi italijanski zakladni minister Medici, ki ga vidimo na sliki v razgovoru z jugoslovanskim generalnim konzulom v Trstu Mitjo Vošnjakom in predstavnikom trgovinske zbornice LRS dr. Ivanom Plesom.

ZUNANJEPOLITIČNI KOMENTAR JUGOPRESA

Za svobodno trgovino

Nedavna odločitev britanske vlade, da ublaži embargo na trgovino z LR Kitajsko, je v svetu, posebno pa v Evropi, vzbudila pozornost in se ocenjuje kot »odpiranje varnostnega ventila«. To britansko stališče je namreč tudi pri drugih vladah Evrope in Amerike ustvarilo misel o normaliziranju gospodarskih odnosov s Kitajsko. Tako so n. pr. vlade Zahodne Nemčije, Francije, Italije in Japonske izrazile željo po vzpostavitvi več ali manj normalnih trgovinskih odnosov s Kitajsko.

Zanimivo je, da niti ZDA ni mogla brez zaskrbljenosti postaviti vprašanje: kakšne bodo posledice britanske odločitve o ublažitvi embarga v trgovini s Kitajsko. Znani in eden največjih ameriških proizvajalcev avtomobilov Henry Ford je že pred meseci vztrajal na stališču, da bi ponovno razpravljali o ameriški politiki do Kitajske, predvsem s stališča trgovine. Vznemirjeni nad britansko odločitvijo, postavljajo poslovni ljudje Amerike vprašanje o svoji administraciji, če je za interes Amerike pametno, da mirno opazujejo kako pripluje v šangajsko luko vsak mesec več kot petdeset tujih ladij in da med temi ladjami ni nobene z ameriško zastavo. Kaže, da ameriški proizvajalci, predvsem

pa industrijalci, ne želijo, da bi bili zadržani v tekmah za osvajanje kitajskega tržišča.

Ta vse večja skrb Amerike za trgovino s Kitajsko pa ima še eno posebno opravičilo. Nekatere evropske države, pa tudi Japonska, resno ogrožajo s svojimi industrijskimi izdelki ameriški izvoz na azijska in južnoameriška tržišča. Japonski tekstil in nekatere druge vrste blaga široke potrošnje se vse bolj pojavljajo celo na samem ameriškem tržišču. Da bi zavrl to vpadanje inozemskih proizvajalcev, so poslovni ljudje ameriškega juga, najbolj pa pridelovalci bombaža, prišli na misel, da bi bilo pametno usmeriti japonski izvoz na tradicionalno kitajsko tržišče, ker bi le tako odstranili konkurenco na lastnem tržišču.

Vse to gibanje in izmenjavanje mišljenj med ameriškimimi poslovnimi ljudmi dokazuje, da se pojavljajo iste tendence, ki so narokovane zmanjšanje embarga za trgovino v Veliki Britaniji, Zahodni Nemčiji, Italiji, Franciji in na Japonskem. Stvar je v tem, da bodo tudi ZDA morale danes ali jutri prilagoditi svojo politiko do Kitajske zahtevam domačih proizvajalcev in izvoznikov.

Amerika ne more iti mimo dejstva, da bi na področju trgovin-

V Alžiru je vedno slabše

Ze nekaj let se svetovna javnost zavzema, da bi naredili konec bojem v Alžiru in da bi pomirili Francijo in alžirsko osvobodilno gibanje. Medtem ko so alžirski voditelji pripravljani na sporazum, ki bi jim zagotovil vsaj osnovne avtonomne pravice, so Francozi glede kakršnihkoli koncesij popolnoma nepopustljivi. Namesto da bi upoštevali nasvete in priporočila Združenih narodov, hočejo alžirsko vprašanje rešiti z orožjem. Tako so na zadnji seji francoske vlade sprejeli sklep, da bodo francoske čete v Alžiru okrepili z 200.000 novimi vojniki, francoski rezident v Alžiru Lacoste pa je izjavil, da Francija razpolaga z dovolj vojakov in ifnančnimi sredstvi za popolno zadušitev upora.

Razumljivo je, da takšno stališče vlade ne more prispevati k rešitvi alžirskega vprašanja, saj Alžirci niso sami, ampak stoja za njihovimi težnjami vsa napredna svetovna politična javnost. Prav zdaj nameravajo v Kairu organizirati tako imenovani »alžirski teden«, med katerim bodo zbirali prispevke za pomoč alžirskemu ljudstvu. Razen tega je treba upoštevati vedno večje vznemirjenje maroške in tuniške vlade, ki odkrito napadeta francosko politiko v Alžiru in izražata solidarnost z alžirskim osvobodilnim bojem. Z nadaljevanjem svoje alžirske politike tvega to-

rej Francija zrušitev vsega, kar si je s tako težavo priborila v Tunisu in Maroku in spet se lahko pojavi pred njo namesto prijateljev enotna fronta držav Severne Afrike.

Kakšna bo rešitev alžirskega vprašanja in kdaj bo do nje prišlo, je zdaj težko reči. Vsekakor ni padeč Moiletove vlade prav nič pripomogel, da bi se obrnilo na bolje. Francoski politiki trmoglavo vztrajajo na svojih starih stališčih, čeprav je pritisk svetovne in tudi francoske javnosti vsak dan večji. Vsekakor bo prišlo do korenitih sprememb le v primeru, da se pojavijo na krmlu francoske vlade naprednejše struje, dolžnost vseh držav pa je, da se v okviru OZN še vnaprej prizadevajo vlivati na rešitev, ki bi bila za obe strani sprejemljiva. Najboljša rešitev bi pač bila, če bi najprej ustavili oborožene boje, nato pa skušali z etapnimi sporazumi prilagoditi stališča.

ZADOVOLJNI IN SREČNI OB VRBSKEM JEZERU

V Sekiri ob Vrbskem jezeru na Koroškem preživlja svoje počitnice prva grupa naših mladincev, pionirjev in pionirk. V skupini je nad 250 naših otrok. Med njimi jih je tudi nekaj iz našega okraja. Na sliki so zbrani Koprčani, Izolčani in Piračani, ki pošiljajo svojim domačim tople pozdrave. Vsi so prav dobro razpoloženi, veseli in zdravi. Danes, na Dan borca, bodo imeli svoj prvi javni kulturni nastop, če ne štejem improviziranih zabavnih točk, ki so jih dali ob prvem obisku jugoslovanskega generalnega konzula v Celovcu in novinarjev, ki so jih pred nedavnim skupaj s konzulom obiskali. Prvotni dolžci in morebitno domotožje je kmalu zamenjalo veselo življenje, polno iger in živahnega čofotanja v jezeru, veslanja in športnih tekmovanj, tako da bo za oddih ob tem prelepem jezeru odmerjeni čas žal še prehitro minil.

rb

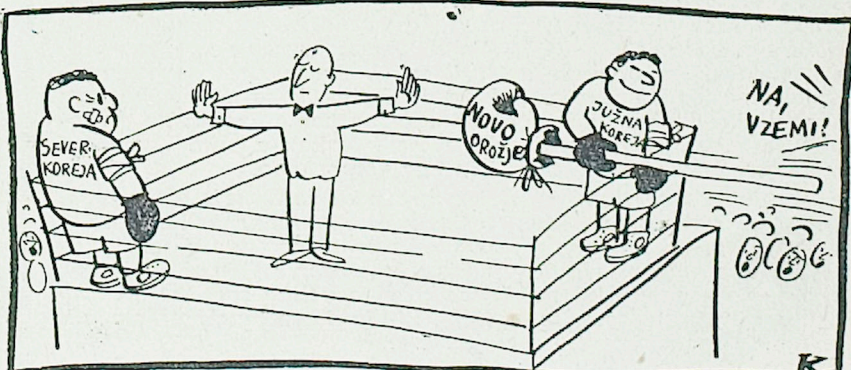
VSEM GOSPODARSKIM ORGANIZACIJAM IN USTANOVAM!

Glede zavarovanja študentov na delu med počitnicami dajemo naslednja pojasnila:

a) študenti, ki nimajo obveznega praktičnega dela, in ki se v času šolskih počitnic zaposlijo zaradi zaslužka, so zavarovani kot delavci oziroma uslužbenci po 9. čl. zakona o zdravstvenem zavarovanju in imajo tudi pravico do nadomestila plače kot vsi drugi delavci ali uslužbenci. Prijavitelj jih je treba z individualno prijavo, na prijavi pa je treba označiti, da gre za »začasno zaposlitev«. Isto naj bo označeno tudi na bolniškem listu, ki se jim izda namesto zdravstvene izkaznice, analogno kot sezonskim delavcem.

b) študenti, ki imajo med počitnicami obvezno praktično delo, so zavarovani po 2. tč. 11. čl. zakona o zdravstvenem zavarovanju. Ti študenti imajo pravico do nadomestila samo v primeru nesreče pri delu, zdravstveno varstvo po 1. odst. 16. čl. istega zakona pa v vsakem primeru. Prijavitelj jih je treba z izvečkom plačilne liste (ne z individualno prijavo!). Ne prejmejo zdravstvene izkaznice, zato pa mora biti označeno na bolniškem listu, ki se jim izda za uveljavljanje pravice iz zdravstvenega zavarovanja, da gre za zavarovanca po 2. tč. 11. čl. omenjenega zakona.

Okrajni zavod
za socialno zavarovanje
v Kopru

MED MLADIMI GRADITELJI

Premški grad je letos spet oživel. Še preden sonce pokuka skozi ozke line, se po dvorišču zaslišijo živahni glasovi. Mladi brigadirji, graditelji Brkinske ceste, se odpravljajo na delo. Sedem ur prebijejo vsak dan na gradbišču z lopato ali krampom v rokah. Sedem ur škripljejo naložene samokolnice, odmevajo zamolkli udarci minerskih kladiv. In to je

Piranski pomorščaki dokončujejo svoj del ceste.

v tej poletni vročini kar dovolj. Prejšnji teden, ko smo jih obiskali, so bile na delu štiri brigade. Preden se bodo zmenjale, bo za njimi ostalo blizu štiri kilometre nove ceste. Niso bile zaman izkušnje iz lanskega leta: trasa se pred pridnimi rokami vidno pomika naprej in v kratkem bodo graditelji dosegli osamljeno vas Čelje. Namesto stare poti, ki je komaj zaslužila to ime, saj je še kmečki voz le s težavo rinil skozi, bo dobila novo cesto. Povezana bo z ostalim svetom po zaslugi mladinskih delovnih brigad.

Na gradbišču smo najprej nateleti na pomorščake iz piranske Pomorske srednje šole. Brigada Pinka Tomažiča. Dokončavali so svoj odsek in s ponosom so nam pokazali ogromen nasip, ki so ga zgradili s svojimi rokami. Sto in sto kubičnih metrov zemlje so izkopal in prepeljali, da so izravnali teren. Brigada je povprečno dosegla 169% dnevne norme, bili pa so dnevi, ko so se povzpeli celo na 240%. »Tudi druge niso slabe,« je dejal komandant štaba tovariš Troha, »a ta je naravnost neprekosljiva.« In res: vse tri tedne ni niti za en dan prepuščila iz rok prehodne zastavice. Brigadirji te brigade so prejeli najvišje priznanje, ko so njihovo brigado proglasili za udarno.

Na sosednjem odseku je brigada Moša Pijade. V njej so dijaki in dijakinje iz Kranja in Jesenic. Tudi ti nimajo lahkega dela, teren je slab, sam lapor, ki se ga ne primeta ne kramp ne mina. Vendar so prepričani, da bodo dokončali svoj odsek pred rokom. Z dijaki sta v brigadi tudi dva njihova profesorja, kar moramo posebej pohvaliti, saj se boste lahko med tritedenskim skupnim

življenjem seznanili s težavami dijakov, ki so jima zaupani v šoli, in s tovariškimi nasveti pomagala, da jih prebredejo. Za vse skupaj bo laže tudi potem, ko se bodo spet vrnili v šolske klopi.

Nekoliko naprej sta koprski brigadi Toneta Tomšiča in Srečka Kosovela. V prvi so dijaki Srednje ekonomske in obrtne šole ter četa mladincev iz Ilirske Bistrice, v drugi pa koprski gimnazijci in učiteljskišniki. Brigadi sta prišli na Prem šele pred nekaj dnevi, kar ni težko spoznati po skelečih žuljih in obvezah na rokah brigadirjev. Še dan, dva, pa bo bolje. Prepričani, da se bodo kmalu privadili orodju, so krepko prišli za delo in v obeh brigadah je že več posameznikov, ki so si priborili pohvalo Glavnega štaba. Nekateri so bili v tem kratkem času pohvaljeni celo večkrat in ti se trudijo, da bi zastupili gradbišče kot udarniki.

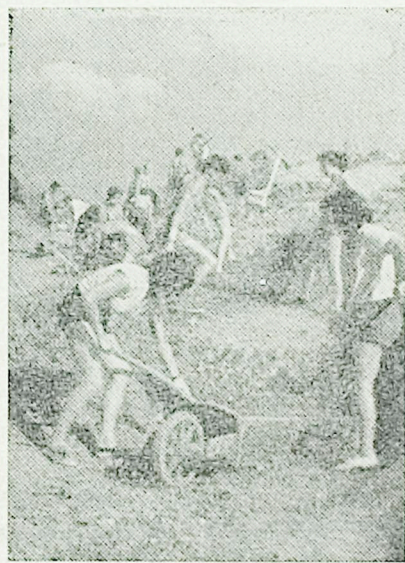
Toliko o delu brigad na cesti. Popoldne je posvečeno izobraževanju, športu in razvedrilu. Večkrat tedensko prirejajo taborne ognje, skoraj vsak dan pa so tekmovalja v odbojki in košarki. Prav tako so priredili tudi več uspešnih predavanj. Vseh teh prireditvev se rada udeležuje tudi domača mladina in odrasli. Tudi knjižnico imajo. Zanj je poskrbelo DPD Svoboda iz Ilirske Bistrice. Žal pa je društvo lahko dalo le skromno število knjig, tako da so vedno vse izposojene. Prav bi bilo, če bi se še kdo spomnil na to in obogatil mladinsko knjižnico s primernimi deli domačih in tujih avtorjev.

Ob tej priložnosti moramo povedati, da je mlade graditelje prijetno presenetila pozornost delovnih kolektivov iz Ilirske Bistrice. Ti so namreč sklenili, da bodo vsi po vrsti obiskali mladinske delovne brigade in se pomenili z brigadirji o njihovem delu in življenju na gradbišču. Prvi so prišli pred dnevi delavci in delavke iz Topola, ki so prinesli razen prisrčnih pozdravov tudi nekaj praktičnih daril in prebili z njimi prijetno popoldne. Mla-

dinci in mladinke so nam zatrjevali, da se bodo vedno z zadovoljstvom spominjali na te trenutke, prav gotovo pa bodo ostali v prijetnem spominu tudi članom delovnega kolektiva. Zdi se nam, da bi ne bila odveč podobna pozornost tudi s strani drugih podjetij, predvsem koprskih, od koder je trenutno na gradbišču največ mladincev.

Brigadam so priskočile na pomoč tudi bližnje enote JLA, zato pa je tembolj čuden odnos nekaterih domačinov, v katerih korist predvsem gradijo novo cesto ki bo za te kraje velikega gospodarskega pomena. Saj doslej ni mogel nihče po njihovo sadje in druge pridelke. Zato bi pač lahko tudi sami nekaj žrtvovali in gledali na gradnjo nove ceste ter na brigade nekoliko drugače, ne pa le kot na lepo priložnost za zaslužek. Potem bi morda ne bilo treba plačevati brigadam vodo, ki jo dovažajo domačini, po pol dinarja liter in tudi z zelenjavo bi jih lahko oskrbeli po nižjih cenah, kot je recimo na ljubljanskem ali koprskem tgu.

iv

Kranjska brigada na svojem delovnem mestu

Iz jugoslovanskega pomorskega gospodarstva

Podjetje Splošna plovba v Piranu bo v kratkem predala ladjo »Kornat« italijanskemu pomorskemu podjetju. Delavski svet Splošne plovbe se je namreč odločil, da proda to ladjo zato, ker ne ustreza več hitremu gospodarskemu razvoju podjetja.

Ladja je bila zgrajena leta 1918, ima 5357 BRT, 3255 NRT in ima 8172 ton nosilnosti. Pogonsko sredstvo je premog, in je zaradi tega dokaj neekonomična. Pred drugo svetovno vojno se je ta ladja imenovala »Sreča«. Leta 1946 jo je prevzela »Jugoslovanska slobodna plovidba« na Reki, leto kasneje »Jugoslovanska linijska plovidba«, ki jo je prekrstila v »Kornat«, pred tremi leti pa je vozila v svobodni plovi, nato pa jo je po reorganizaciji tramperske flote »Jugolinje« prevzelo piransko podjetje »Splošna plovba«.

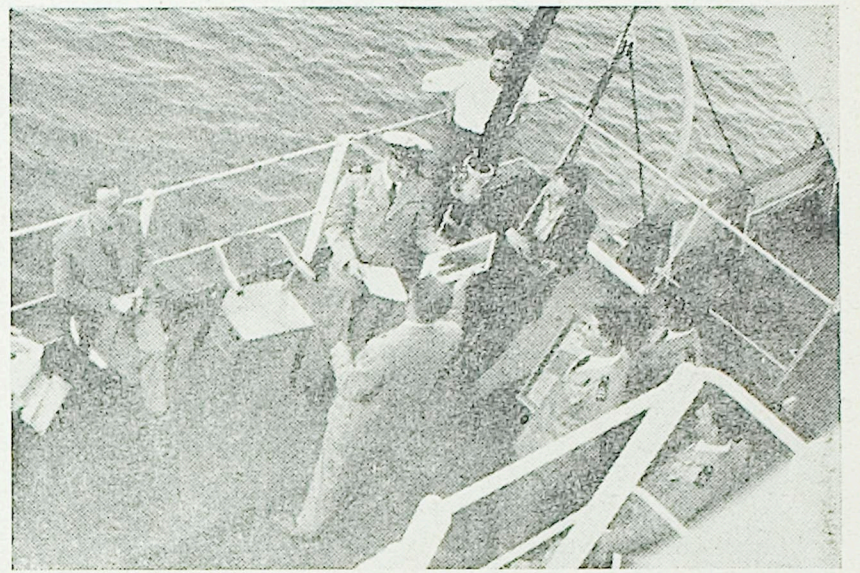
Ena izmed značilnosti reškega pristanišča je, da se v njem prekrca največ žitarice. Ker pa to pristanišče

nima žitnega silosa, traja prekrčevanje iz ladij na železniške vagonce za desetisočinski tovor skoraj 10 dni. To pa seveda povzroča povečanje stroškov iztovarjanja. Znano je, da zahtevajo nekatera inozemska pomorska podjetja okrog 3000 dolarjev na dan za stojnino. Zato si reško podjetje »Luka i skladišta« prizadevata zgraditi žitni silos, ki bo omogočil hitrejšo izkrčevanje, saj naj bi ta silos imel izkrčevalne naprave s kapaciteto 400 ton na uro, kar bi zmanjšalo čas izkrčevanja desetisočinske ladje na tri dni.

V juniju so v koprskem pristanišču vkrcali oziroma izkrcali 2179 ton raznovrstnega blaga. Tako je bilo letos vkrcanega ali izkrcanega že približno 13.000 ton blaga, kar je več kot je bil celokupni lanskeletni tovarni pomorski promet. Strokovnjaki menijo, da bo letos za več kot 25.000 ton prometa, se pravi približno toliko, kot je promet v pristanišču Baker, ki ima železniško zvezo z zaledjem.

Potniški promet pa je bil v letošnjem juniju manjši kot je bil v juniju preteklega leta, saj je zabeležil prevoz 5049 potnikov, to pa zaradi tega, ker sta bili že pred 1. majem ukinjeni dve potniški ladijski progli.

Titovi zavodi »Litostroj« v Ljubljani so znani po svojih izdelkih, predvsem po izdelavi velikih turbin za naše hidrocentrale. Javnosti pa je manj znano, da dela »Litostroj« tudi dele ladij za našo ladjedelniško industrijo. Najtežje vlitve kose do teže 10 in več ton vlijejo v »Litostroju«, tako rezervne železne vijake raznih velikosti za ladje, sidra raznih velikosti in tipov, »krmene statve« za desetisočinske trampere, ki jih grade naše ladjedelnice »3. maj«, »Uljanik« in »Split«. Razen tega izdeluje »Litostroj« tudi odlitke za parne turbine, ki jih pošiljajo v tovarno »Turbina« v Karlovcu, kjer odlitke obdelujejo in izdelujejo turbine — pogonske stroje za naše prekomorske ladje. Vidimo torej, da je za veliko ladjedelniško industrijo potrebno močno industrijsko zaledje, ki ladjedelnice zalaga s polizdelki in gotovimi izdelki.

Kapetan »Pohorja« sprejema darila delegacije mesta Maribora

Mariborski obisk na »Pohorju«

Pred piransko ladjedelnico se je pretekli teden zasedla največja tovarna ladja »Splošne plovbe«, krščena na ime »Pohorje«. Ta velika, nad 10.000-tonska tovornjača je bila potem, ko smo jo kupili v tujini, več kot osem mesecev na prekomorski plovi. Preden smo to tovornjačo kupili v tujini, je nosila ime »Charles Dickens«. Zgrajena je bila leta 1945 ter je urejena na parni pogon in kurjavo s tekočim gorivom.

Odkar plove od lanske jeseni pod jugoslovansko zastavo, nosi ime »Pohorje« ter uživa nekakšen patronat mesta Maribora. Ko se je zdaj prvič zasedla v svojem matičnem pristanišču, jo je obiskala številna delegacija iz Maribora in mariborskega okraja, ki so jo vodili član izvršnega sveta LRS Tone Bole, sekretar okrajnega komiteja ZKS za mariborski okraj Vladko Majhen ter predsednik mariborskega okraja Milan Apih. V družbi z mariborsko delegacijo so ladjo obiskali tudi nekateri predstavniki koprkega okraja, med njimi okrajni sekretar ZKS Albert Jakopič-Kajtimir, predsednik koprkega okraja Albin Dujc, predsednik piranske občine Davorin Ferligoj in drugi.

Na krovu ladje so številne goste prisrčno sprejeli člani posadke, na čelu s poveljnikom Radkom Pečovnikom. Gosti so si z vidnim zanimanjem ogledali največjo tovornjačo piranske »Splošne plovbe« ter poslušali pojasnila poveljnika in ladijskih častnikov o posebnostih ladje ter zgodbe o večmesečni dolgi plovi po oceanih. Potem pa je mariborska delegacija izročila posadki »Pohorja« darila, med njimi veliko oljnatu sliko Pohorja, delo znanega mariborskega likovnega umetnika Maksa Kavčiča. Kakor darila, tako je posadka z vidno radostjo sprejela tudi pismo dijakov I. višje gimnazije iz Maribora, ki so poslali posadki prisrčne pozdrave ter izrazili svoj ponos, ko ena izmed naših največjih ladij nosi ime Pohorja. Ob lepi slovesnosti so govorili številni zastopniki, med njimi najprej poveljnik ladje Radko Pe-

čovnik, nato pa Tone Bole, direktor »Splošne plovbe« Boris Snuderl, Albin Dujc in Milan Apih.

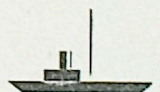
Ta teden bo »Pohorje« odplovalo v Benetke po tovor, nato pa pojde na novo prekomorsko pot.

VSE OKROG morja

V osnutku resolucije Zveznega izvršnega sveta o razvoju prometa v FLRJ je med drugim poudarjena tudi nujnost gradnje pristanišč v Kopru in v Zadru. Ta sklep je bil sprejet na osnovi težnje po razbremenitvi nekaterih jugoslovanskih pristanišč, predvsem pa Reke.

Izvršni svet Ljudske skupščine LR Slovenije je odobril investicijski program za izgradnjo prve etape koprkega pristanišča. Za gradnjo 135 m operative obale na severni strani Kopra bodo porabili približno 200 milijonov dinarjev iz investicijskih kreditov. Ta sredstva so potrebna za dograditev obale in za poglobitev morskega dna v globini 10 m. Pripravljalna dela za izvajanje tega programa izgradnje so se že začela.

Te dni je bil odobren investicijski program v skupnem znesku 30 milijonov dinarjev za rekonstrukcijo remonte ladjedelnice podjetja Splošna plovba v Piranu. Največji novozgrajeni objekt bo 120 m dolg pomol za opremljanje ladij. Po zaključnih rekonstrukcijskih delih bo ladjedelnica usposobljena za gradnjo ladij do 2500 ton nosilnosti. V teku pa so razgovori med nekaterimi podjetji železarske stroke Slovenije in piransko ladjedelnico o kooperaciji gradnje ladij z nosilnostjo 2500 ton.

PLOVBA NAŠIH LADIJ

P/L »BIHAČ« je 21. junija odplovala iz New Orleansa za Jadransko morje, kamor bo priplula 15. julija.
P/L »DUBROVNIK« je 27. junija odplovala iz Zdanova za Jadransko morje, kamor bo priplula 3. julija.
M/L »GORENJSKA« je 20. junija priplula v Rangun, kjer bo izkrcala tovor in nato odplovala proti Reki.
P/L »GORICA« je 19. junija odplovala iz Eleusisa proti Emdenu, kamor bo priplula 3. julija.
P/L »KORNAT« je priplula 28. junija v Rotterdam.
P/L »LJUBLJANA« je 23. junija odplovala iz Ploč proti Emdenu, kamor bo priplula 9. julija.
M/L »MARTIN KRPAN« je priplul 29. junija na Reko.
P/L »NERETVA« je 26. junija priplula v Billingham, kjer bo izkrcala tovor, nato pa odplovala proti Casablanci.
P/L »POHORJE« je 25. junija priplula v Piran.
P/L »ROG« je 23. junija odplovala s Filipinov proti kontinentu.
P/L »ZELENGORA« je 22. junija preplula Sueški kanal in nadaljuje plovo proti Kitajski.

Mladinci koprške brigade Toneta Tomšiča

Zadnji — krmni del tankerja, ki ga za Dunavski Lloyd gradi Remontna ladjedelnica Splošne plovbe v Piranu

kako upravljamo

ODMEVI S KONGRESA DELAVSKI SVETOV JUGOSLAVIJE

O čem so razpravljali delegati koprskega okraja

Koprski okraj je zastopalo na kongresu v Beogradu 15 delegatov. Udeležili so se zasedanj vseh komisij in se z bogatimi zapiski vrnili v svoje kolektive. Žal zaradi pomanjkanja časa niso mogli vsi priti na vrsto za razpravo, ker je bilo diskutantov preveč, hkrati pa so se nekateri odpovedali razpravi, čim so ugotovili, da je bilo o istem problemu že govora. Po vrnitvi iz Beograda smo obiskali nekatere delegate in se zapletli z njimi v razgovor. O svojih vtisih so nam povedali marsikaj zanimivega.

Delegat ribiških podjetij koprskega okraja Lucijan Leban je govoril v komisiji za delovne odnose v gospodarstvu. Obravnaval je predvsem vprašanje nagrajevanja v ribiških podjetjih in pristojnosti teh podjetij na morju. V zvezi s tem je poudaril, da so

uvedli v ribiških podjetjih koprskega okraja sistem nagrajevanja po učinku in s tem znatno povečali proizvodnost dela in izboljšali delovno disciplino. Ribiči koprskega obalnega pasu so sedaj dobro nagrajeni, mnogo bolje kakor ribiči drugih obmorskih podjetij, zlasti iz Dalmacije. V zvezi s tem je tovariš Leban poudaril, da morajo strokovni sindikati in drugi pristojni forumi temeljito proučiti to vprašanje in priporočiti, naj koprške izkušnje prenesejo na druga ribiška podjetja.

Govoril je tudi o pristojnosti lova na morju in pri tem omenil, da so naši ustrezni predpisi zastareli in da zavirajo napredek proizvodnje. Zda se namreč dogaja, da so pristojni za izdajo dovoljenj okraji in celo občine. Ker pa je v zvezi z izdajo dovoljenj precej formalnosti, izgubljajo podjetja dragoceni čas, s tem pa nastaja tudi občna gospodarska škoda. Delegat Leban je predlagal spremembo predpisov o morskem ribolovu v tem smislu, da bi ti predpisi dajali enake pravice vsem ribiškim podjetjem in

dati na razpolago neobdelane površine zemlje, ki jih je treba spremeniti v moderno urejene parcele, na katerih bi lahko koristili vse agrotehnične ukrepe. Podjetja pa morajo zmanjšati svoje stroške na minimum, da bi lahko zagotovili čimveč sredstev za nove kmetijske objekte in za mehanizacijo.

Zelo zanimiva je bila razprava Maks Bilca, ki se je udeležil kongresa kot delegat lesne industrije koprskega okraja. Znano je, da se lesna industrija koprskega okraja kljub vsej prizadevnosti bori z velikimi težavami in da nikakor ne more priti na zeleno vejo. Vzrok je v zastarelosti strojnega parka, ponekod pa jih tudi predpisi vežejo, da ne morejo izpopolniti sistema nagrajevanja in svobodnejše razpolagati s sredstvi. V zvezi s temi vprašanji, je delegat Maks Bile v komisiji »ekonomski okvir samoupravljanja proizvajalcev« dejal med drugim: »Celotni režim investicijskega kreditiranja je za lesno industrijo Slovenije predrag in zaradi tega praktično ekonomsko nerealen. nezanimiv

O POŠTNO-TELEGRAFSKO-TELEFONSKI SLUŽBI

Kje so vzroki težav?

V Kopru in njegovi bližnji okolici se vse bolj in bolj pogosto slišijo več ali manj objektivne kritike na račun poštne in telefonske službe.

V Dekanih pravijo: »Časopise bomo odpovedali, saj jih, odkar velja novi vozni red, dobimo šele po dveh dneh.«

»Dva dni že čakam, da bi govoril z Ljubljano, pa ne dobim zveze,« čestokrat slišimo v razgovorih s Koprčani.

V Kopru n. pr. po dveh urah čakanja telefonski naročniki nestrpno urgirajo zvezo z Izolo, ki je samo 7 km oddaljena, in ni malo primerov, ko bi peš opravili posel prej, kot ga, ker čakajo na telefonsko zvezo.

Na okrajni pošti v Kopru pa smo te dni zvedeli naslednje:

V zadnjih dveh letih se je poštni promet podvojil, telefonski pa potrojil.

Da bi bila poštna zveza boljša, je okrajna pošta v Kopru nabavila avtobus, ki vsakodnevno vozi na progi Koper-Sežana in dnevno prevaža skoraj 3/4 vseh poštne pošiljke za Koper in iz Kopa. Te pošiljke prihajajo namreč do Sežane z vlakom in dostavljanje pošte je bilo do nedavnega brez večjih motenj. Odkar pa v zadnjem času oba jutranja vlaka, ki prihajata v Sežano, redno zamujata tudi do 90 minut, so nastale tudi v dostavljanju pošte velike zamude.

Kaj pomeni za Koper zamuda 40 do 60 minut?

Poštni avtobus pripelje v tem primeru v Koper okrog 6.15, vsi avtobusi, ki v Kopru prevzemajo pošto za Izolo, Portorož, Piran, Dekane, Črni kal, Škofije, Smarje in Marezige pa že do takrat odpeljejo. Vse poštne pošiljke morajo zato obležati v Kopru, marsikdaj tudi po ves dan. Med temi pošiljkami so seveda tudi dnevni časopisi in druga važna ali manj važna pošta. Tudi če bi pošiljke odpravili iz Kopa po 13. uri, ne bi bili nič na boljšem, ker za dostavo primanjuje pismonoš, saj le-ti odidejo na teren že ob 8. uri zjutraj in dnevno prehodijo približno 30 kilometrov.

Razen zamude vlakov pa se v zadnjem času pojavlja še ena težava: Avtobusno podjetje Slavnik vztraja na tem, da bi bilo vse pretovarjanje na avtobusni postaji v Kopru, medtem ko je bilo doslej v glavnem pred koprskim poštним poslopjem. Pošta na avtobusni postaji nima primerne prostora za prevzem pošiljk in je nevarnost, da bodo v primeru dežja vse pošiljke premočene. Pri tem je treba tudi omeniti, da prevzemanje poštne pošiljke na koprski avtobusni postaji poveča zamudo poštne avtobusu, zaradi česar marsikatera stranka ne dobi do 8. ure pošte.

Kaj pa telefon?

Okrajna pošta v Kopru ima z Ljubljano le 2 telefonski liniji za odhodne in 2 za dohodne pogovore. Po teh dveh linijah tečejo pogovori iz Kopa, Izole, Portoroža, Pirana in Kopru bližnjih pošt.

Medtem ko je bilo še pred dvema letoma prijavljenih v Kopru dnevno približno 75 pogovorov z Ljubljano, jih je danes 250. Z drugimi besedami: za vsak pogovor sta v sedmih urah odmerjeni le 2 minuti.

Če pa upoštevamo, da je potrebno približno 30 sekund za manipulacijo v telefonski centrali, da so telefonske linije dnevno za eno uro izven prometa in to zaradi ukinitve toka, vremen-skih nepravil, popravil, korišćenja telefonskih linij za oddajanje oziroma sprejemanje telegramov, se lahko nekoliko zamislamo. Za en sam pogovor je, upoštevajoč ta dejstva, odmerjena le ena minuta. Koristniki telefona pa bi radi govorili vsaj

15 minut. Rezultat tega je, da dnevno odpovedo okrog 100 pogovorov in celo več.

Zaradi pomanjkanja telefonskih central v Kopru dela vsaka telefonistka na 9 medkrajevnih linijah ter je v dopoldanskih urah tako zaposlena, da se poveča njena produktivnost za 200%. Na krajevnih centralah pa delata dve telefonistki, od katerih mora vsaka odpraviti 150 naročnikov, medtem ko dopušča norma le 80 naročnikov.

Iz tega je razvidno, da bo nujno treba misliti na povečanje števila telefonskih central, linij in v zvezi s tem na gradnjo novih poštne poslopj.

Podjetje za PTT promet je letos vložilo 250 milijonov dinarjev za nabavo kablov in central na področju bivšega koprskega okraja. Zato so v Portorožu že postavili novo zgradbo, v Piranu, Izoli in Škofijah so adaptirali poštna poslopja v vrednosti več milijonov dinarjev. V Kopru pa so se dela za adaptacijo poslopja za novo pošto »zataknila«, ker so ugotovili, da bi nova stavba ne vzdržala obremenitve.

To so problemi, s katerimi se srečuje Okrajna pošta v Kopru. Mnogo je upravičene kritike na račun slabih PTT zvez, mnogokrat pa so tudi koristniki PTT uslug nekoliko preveč nestrpni.

Postojna vabi

S svečano akademijo, ki bo na večer pred praznikom Dneva borcev, se bo začel v Postojni III. turistični teden.

V okviru številnih prireditev bo 4. julija v prostorih osnovne šole v Postojni odprt razstave o razvoju zdravstvene službe v Primorju. Tega dne bo tudi množični izlet v Predjamo. Tam bodo spotoma v Bukovju položili venec pred spomenik padlim borcem, razvili prapor predvojaškega odreda. Udeleženci tega izleta si bodo lahko ob tej priložnosti ogledali predjamski muzej in jamo ter prisostvovali vzponu postojnskih jamarjev po strmi steni nad gradom.

V petek popoldne bo javni ogled Planinske jame, ki bo razsvetljena. Ta jama je sicer malo znana, je pa ena izmed najlepših jam kraškega sveta.

Za prijetno razvedrilo bodo poskrbeli postojnski fantje z zabavnim večerom, ki bo v soboto zvečer pred Jamsko restavracijo. V nedeljo dopoldne pa bo več športnih prireditev, odkritje spominske plošče na rojstni hiši znane raziskovalca Postojnske jame Luke Čeca, popoldne pa bo otvoritev pionirske planinske kočice na Pečni rebri nad Postojno, ki jo je zgradilo planinsko društvo Postojna.

V ponedeljek zvečer bo pred Jamso restavracijo v izvedbi Gledališča Slovenskega Primorja iz Kopa uprizoritev Goldonijeve komedije Mirandolina. V naslednjih dneh, do 14. julija, bo vrsta kulturnih in fizkulturnih prireditev. Tako bo v sredo zvečer izvajal ansambel Beograjsko kolo jugoslovanske folklorne pesmi in plesa. V četrtek bo ustanovni občni zbor društva za raziskovanje jam, naslednjega dne pa izlet v Rakov Skočjan, meddržavni šahovski turnir in ob zaključku turističnega tedna v nedeljo popoldne množični izlet v Pivko jamo, združen z družabno prireditvijo.

Stina

Koprski Okrajni odbor mladih zadrušnikov in Okrajni komite LMS v Kopru sta te dni razpisala

TEKMOVANJE MED AKTIVNI MLADIH ZADRUŠNIKOV KOPRSKEGA OKRAJA

Tekmovanje bo od 15. julija 1957 do začetka kongresa Zveze komunistov Jugoslavije, ki bo konec leta.

Med najboljše aktivne mladih zadrušnikov bo ocenjevalna komisija razdelila tri nagrade. Prva nagrada je 20 tisoč dinarjev, druga 10.000 in tretja 5.000 dinarjev. Razen tega bosta podeljeni za četrti in peti najboljši aktiv priznanji v obliki pohvalnih diplom Okrajnega komiteja LMS Koper.

Udeleženci tega tekmovanja morajo med drugim izpolniti naslednje pogoje:

1. Organizacijska utrditev aktivna (povečanje števila članov, redno vplačilo deležev, vodenje delovodnika, redne seje aktivna in njegovega odbora).
2. Tam, kjer ni kmetijsko-gospodarskih šol, izpodbijati mlade zadrušnike za obiskovanje raznih tečajev in predavanj, tam pa, kjer te šole obstajajo, povečati število gencev.

3. Prirediti razna tekmovanja med mladimi zadrušniki (tekmovalje koscev, grablje in tekmovalje v izdelavi ročnih del).

4. Aktivni mladih zadrušnikov morajo posvetiti vso pozornost kmetijskim opravilom kot so: škropljenje sadnega drevja, razni gnojilni in selekcijski poskusi, pozanimati se morajo za skupno obdelovanje zadrušnih parcel, za ureditev šolskih vrtov za praktične vaje aktivna itd.

5. Aktivni mladih zadrušnikov morajo posvetiti vso pozornost kulturno-prosvetnemu in fizkulturnemu delu (izgradnja športnih igrišč) in delu v pospeševalnih odborih kmetijskih zadrug. Priporočljivo je prirejanje raznih prireditev, kulturnih oziroma fizkulturnih, ter razstav v okviru krajevnih kmetijske zadrug. Udeleženci tekmovanja naj tudi ne pozabijo, da je širjenje našega tiska eden izmed pogojev tekmovanja, kajti branje časopisov, knjig in revij omogoča večjo politično in strokovno razgledanost.

Vsi aktivni mladih zadrušnikov, ki se bodo vključili v to tekmovanje, naj takoj pošljejo pisмено prijavo na Okrajni odbor mladih zadrušnikov pri Okrajni zadrušni zvezi v Kopru, kjer bodo dobili tudi nadaljnja in podrobnejša pojasnila.

Prejšnji teden so v Portorožu odprli novo delikatesno trgovino. Okusno urejen lokal je v središču mesta in bo pripomogel ne le k boljši preskrbi, ampak tudi k lepšemu zunanjemu videzu tega našega turističnega središča.

zadruham in tako pospeševali izkoriščanje morskega bogastva. Vsekakor dokazuje njegova razprava, da naša podjetja nimajo v vidu samo svojih lastnih koristi, ampak da se zavzemajo tudi za vprašanja, ki so obdržavne-gospodarskega pomena.

Delegat kmetijskih posestev koprskega okraja Narcis Biloslav je na kongresu razpravljal predvsem o povečanju in pocenitvi kmetijske proizvodnje. Poudaril je, da je to vprašanje na Koprskem precej odvisno od dela podjetij Vino Koper, Fructus, Mleko in nekaterih drugih. Dosedanja praksa je pokazala, da organi delavskega samoupravljanja v teh kolektivih še niso izrabili vseh možnosti za pospešitev in pocenitev kmetijske proizvodnje. Tovariš Biloslav je poudaril, da bi morala vsa ta podjetja spremeniti poslovanje v tem smislu, da bodo večji del svojih sredstev vlagala za razširitev reprodukcije našega kmetijstva. Kritično se je dotaknil tudi dela organov družbenega upravljanja pri KZ in dejal, da imajo zastopniki zadrušnikov večkrat ozke poglede na nadaljnji razvoj zadružnega kmetijstva. Zato bo treba uvesti v zadrugo tak sistem upravljanja, ki bo zagotovil nadaljnji razvoj zadrug in pri katerem bodo vsi zadrušniki aktivno sodelovali pri upravljanju s sredstvi. Tak način bo namreč zagotovilo, da bo zadruga kot organizator proizvodnje in kot nosilec kooperacije ter večje produktivnosti uspešno razvijala svojo funkcijo. Ob zaključku je poudaril, da je treba zadrugam

in nemogoč. Prevelike razlike so namreč med realno ekonomsko vrednostjo osnovnih sredstev, odpisi, amortizacijo in obrestmi, kar vse destimulativno vpliva na investitorja. Posledice tega seveda močno čutimo v koprskem okraju zaradi zastarelega strojnega parka. Mislim, da bi morala za lesno industrijo obstajati letna kvota 1 in pol do 2 milijardi dinarjev, ki bi jih vlagali po nagem, enostavnem in cenemem postopku. Letni znesek nad 2 milijardi pa bi moral biti na razpolago po obstoječem postopku, zahtevkih in pogojih finansiranja. Ta postopek naj bi se nanašal le na tisti del zbranih investicijskih sredstev, ki izhajajo iz katerega koli drugega vira, razen virov lesne industrije. Mislim, da je potrebno, da Investicijska banka, razen nje pa tudi komisije za plan ter vsi gospodarski in upravni organi osvojijo določeno preorientacijo v investicijskem kreditiranju.

V zvezi z izvajanjem tovariša Bilca naj pripomnimo, da so o tem vprašanju razpravljali tudi številni drugi delegati in da so v zaključni resoluciji kongresa poudarili, da bo potrebno izboljšati dosednji način določanja skladov stalnih obratnih sredstev podjetij in sedanji sistem kreditiranja obratnih in investicijskih potreb ter jih prilagoditi stopnji razvoja samoupravljanja delavcev.

O razpravah delegatov koprskega okraja in o njihovih prispevkih k delu kongresa bomo poročali še v prihodnji številki.

Ali bo Primorska izgubila svoje gledališče?

ANKETA V ZVEZI Z NOVIM GLEDALIŠKIM ZAKONOM

Naša dnevnikarica »Ljudska pravica« in »Slovenski poročevalec« sta objavila pretekli teden članek iz razprave Ljudske skupščine o novem gledališkem zakonu. Iz člankov je razvidno, da bo novi zakon dokončno določil oziroma potegnil jasno črto med poklicnimi in amaterskimi gledališči. Polpoklicnih gledališč ne bo več. Kot glavne pogoje poklicnega gledališča pa predvideva zakon zadostno število umetniškega in igralskega kadra ter zadostna materialna sredstva, ki naj omogočijo gledališču nemoteno delovanje in neovirano rast. Razen tega pa predvideva zakon tudi normo predstav, in sicer najmanj 150 predstav v sezoni.

Ne glede na to, da je v omenjenih člankih imenovano Gledališče Slovenskega Primorja kot primer gledališča, ki ne izpolnjuje predpisanih pogojev, se mora vsakdo z novim zakonom v celoti strinjati.

Pozvali so me, naj bi odgovoril na vprašanje, kaj mislim in kako gledam na novi gledališki zakon in njegove zahteve. Tako le:

Delno sem že odgovoril — strinjam se v celoti. Gledališče, od katerega zahtevamo, da izvršuje v polni meri svoje kulturno poslanstvo, mora imeti za to svoje delo zagotovljene osnovne pogoje. Naše GSP teh pogojev nima. Nimamo umetniškega vodstva, ne režiserja, niti zadostnih materialnih sredstev. Edino kar izpolnjujemo in s čimer zadoščamo novemu zakonu, je norma predstav. Tudi presegli smo to normo vsako leto, kljub temu da delamo v zelo težkih pogojih in z izredno maloštevilnim igralskim kadrom.

Zdaj nas zakon postavlja pred vprašanje: ali bo mogoče do prihodnje sezone izpolniti pogoje, ki jih predpisuje zakon, ali bo Primorska izgubila svoje gledališče?

O teh problemih smo govorili in pisali že nešteto krat. Po do-

končni priključitvi naših krajev k Jugoslaviji se je nekdanje Ljudsko gledališče v Kopru združilo z Gledališčem v Postojni. Znano je tudi dejstvo, da smo po tej združitvi postali izrazito in edino potujoče gledališče v Sloveniji, čeprav brez lastnega prevoznega sredstva. Kljub temu smo izpolnili, kar so od nas pričakovali: imeli smo nad 150 predstav na 47 odrih po vsej Primorski. Menda ni treba posebej poudariti, da je bilo to možno le ob izredni požrtvovalnosti in velikem idealizmu vsega osebja. Danes, po treh letih, smo napredovali toliko, da imamo lastni avtobus in da bi vse potrebe Primorske z lahkoto krili z malenkostno izpolnitvijo igralskega in tehničnega kadra. Toda zakon tega ne predvideva in sploh ne govori o potujočih gledališčih. Sicer sem osebno mnenja, da morajo tudi za ta gledališča veljati ista pravila kot za ostala.

Že od vsega začetka našega obstoja iščemo in razpisujemo mesto umetniškega vodje, nenehno

VESELOIGRA
»NA OGLEDIH« V SV. LUCIJI

Dramska skupina DPD Svoboda v Sv. Luciji pri Portorožu vztrajno in uspešno deluje že več časa. Sadove njenega dela smo videli tudi pred kratkim, ko so uprizorili veseligr v treh dejanjih »Na ogledih«. Igralci so se tako živeli v svoje vloge in do bro zaigrali, da so gledalce resnično navdušili in nasmejali. Po tej veseligr so člani dramske družine priredili še »Veseli večer«, kjer je bila na sporedu tudi enodejanka »Analfabet«. Prireditelj, ki je trajala dobri dve uri, je bila polna razvedrila in smeha.

S F.

To so profesorji in dijaki koprškega učiteljskega v letošnjem šolskem letu. Kakor vemo, so letos praznovali desetletnico svojega obstoja. Svečanosti v zvezi s tem jubilejem pa bodo v začetku novega šolskega leta, ko bodo dobili tudi nove učne prostore v dvignjeni stavbi osnovne šole. Letos je učiteljske sprejelo v I. letnik 36 kandidatov od 48 prijavljenih

iščemo tudi dober igralski kader in ob vsakoletnem predlaganju proračunov tolmačimo in pojasnjujemo naše nujne finančne potrebe.

S tem so tudi našete glavne pomanjkljivosti našega gledališča, ob katere se po pravici splošna nova zakon. Priznamo, da niso majhne. Obenem pa smo mnenja, da jih je mogoče odstraniti že z začetkom prihodnje sezone in s tem omogočiti Gledališču Slovenskega Primorja zakonski kulturni in umetniški obstoj ter rast.

Načelno in dokončno je treba rešiti le dve vprašanji: STANOVANJA IN FINANČNA SREDSTVA.

Prepričani smo, da se bodo v usodnem trenutku našli zagovorniki našega gledališča in kulturne politike na Primorskem ter to vprašanje rešili dokončno, kot rešujejo povsod tam, kjer imajo gledališča, pa tudi iste stanovanjske in finančne probleme kot v Kopru.

Naše mnenje je dalje, da je bilo Gledališče Slovenskega Primorja ustanovljeno spriču nujnih in specifičnih potreb Primorskega ozemlja, spriču posledic raz-

narodovalne politike v preteklosti. Prav gotovo nihče ne dvomi, da je gledališče na naši zapadni meji prav tako potrebno, kot centralno gledališče v Ljubljani ali gledališča po drugih okrajnih središčih Slovenije.

OSKAR VENTURINI

NOVITETE NA KNJIŽNI POLICI

ZIVLJENJE VELIKIH RIMLJANOV

Knjižnica Kondor, ki izdaja izbrana dela iz domače in svetovne književnosti, je izdala v prevodu Antona Sovreta in s spremno besedo Kajetana Gantarja Plutarhovo delo Življenje velikih Rimljanov. To je dragocen vir za staro zgodovino, čeprav sam Plutarh pravi, da ni imel namena zapisati zgodovine, pač pa le risati podobe slavnih mož antike, da bi spoznali njihove vrline in slabosti. Tako so tudi mi, ki jih srečamo v tej knjigi, oblikovali usodo rimskega naroda v najbujnejšem obdobju, v zadnjem stoletju republike. To sta na začetku brata Tiberius in Gaius Grakhus, pozneje pa močne in veli-

ke osebnosti kot sta Cicero, Cezar, Brut, Antonij, Oktavijan. Plutarh je imel s svojimi deli močan vpliv na zahodno evropsko književnost in njegovi ževljenjepisi so prevedeni skoraj v vse evropske jezike. V slovensčini imamo po zaslugi odličnega prevajalca Antona Sovreta že devet teh ževljenjepisov.

MOLIÈRE: TARTUFFE

V Kondorjevi zbirki dramskih del smo dobili na knjižnem trgu tudi Molièrovo Tartuffa v priznanem prevodu Otona Zupančiča in s spremno besedo Bratka Krefta. Tartuffe je Molièrova nesmrtna komedija o svetohlincih in licemerih in sodi v vrsto tistih del, ki so prešla v trajno zakladnico človeških stvaritev.

Knjigo poživljajo ilustracije ljubljanske uprizoritve Tartuffa iz leta 1947.

TOM — MALI DETEKTIV

Ze za večje otroke skrbi knjižnica Sinjega galeba, v kateri je pravkar izšla povest popularnega ameriškega pisatelja Marka Twaina »Tom — mali detektiv«. Zgodba je nadaljevanje znanih pustolovščin Toma Sawyerja, ki se zdaj izkaže kot spreten tajen policist pri odkrivanju in razkrinkavanju prekanega zločinca. Tudi ta povest ima vse odlike Twainovega pisanja: napeta zgodba, duhoviti humor in nazorno opisanje, ostre bodice pa segajo tudi na področje socialne satire.

Knjigo je domiselno ilustriral tržaški slikar Bogdan Grom.

PRAVLJICA O MARJETICI

Stara francoska pravljica o marjetici nam pripoveduje o potovanju majhne marjetice na planine ter o njenem spoznavanju sveta in življenja. Zgodba je pisana v prijetnem jeziku, k čemur je pripomogel tudi lep prevod Mire Miheličeve in preprosto prefinjene barvne ilustracije Janeza Vidca.

Knjigo je izdala Mladinska knjiga v svoji zbirki Čebelica, ki je med ljudskošolskimi otroci tako zelo priljubljena, pa tudi dostopna zaradi nizke cene.

Ekonomska srednja šola v Kopru praznuje drugo obletnico obstoja in prvo maturo

Pred dnevi, ob zaključku šolskega leta, je predsednik maturitetnega izpitnega odbora, dr. Svetozar Polič, slovesno podelil diplome 37 tečajnikom Ekonomske srednje šole v Kopru. Slovesnosti so prisostvovali tudi predsednik šolskega odbora, ravnatelj in ves proforski zbor. Bil je to velik praznik za ljudi, ki so morali že pred dvajsetimi leti želeli v šole, pa jim je to šele zdaj omogočila ljudska oblast.

Te diplome so prejeli ljudje, ki so že v rani mladosti okusili vso težo trdega boja za življenjski obstoj, pa tudi pritisk fašistične diktature in raznarodovalne politike. Ni čuda, da jih je to življenje privedlo med prvo borbo za svobodo in pravičnejše življenje in da so se srečali v partizanih. Žilavo so se borili, da bi pregnali s svoje zemlje okupatorja in da bi si ustvarili srečnejše življenje v novi, svoji domovini.

V narodnoosvobodilni borbi so se izkazali kot sposobni borci, oficirji, pa tudi sponandanti in komisarji. Prav ta borba jim je dala prve diplome — diplome osvoboditeljev, pozneje pa graditeljev boljšega življenja, socialistične skupnosti.

Življenje po osvoboditvi in tempo naše socialistične izgradnje pa je prinašal svoje zahteve. Ni več zadostoval samo pogum in predanost, človek je moral imeti tudi širše obzorje splošne izobrazbe, strokovno znanje in kulturno razgledanost. Ti predpogoji so omogočili človeku aktivnejše in kvalitetnejše sodelovanje v družbenem življenju.

Splošni razvoj dandanes terja od nas stalno izobraževanje, če hočemo učinkovito in aktivno so-

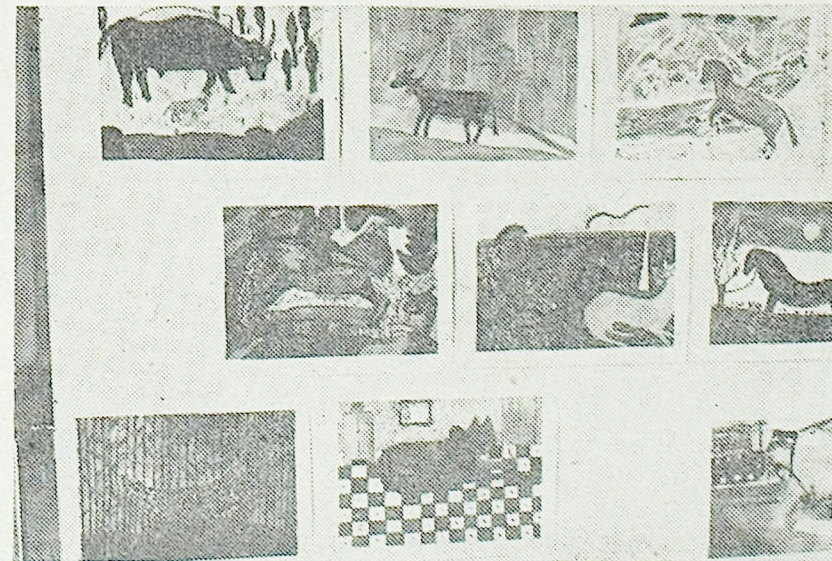
delovati v proizvodnji in družbi. Velike spremembe v družbenem dogajanju sodobnega sveta, kar povzroča silen razmah proizvodnih sredstev, neke vrste evolucija v ekonomiki in istočasno veliki socialno-družbeni premiki v smeri socializma zahtevajo razgledanega človeka, ki bo sposoben odigrati vse večjo in odločilnejšo vlogo prav v tem procesu. Ta tehnični napredek v proizvodnji seveda terja analogni napredek v kulturi proizvajalca. Pri nas je prehod na delavsko in družbeno upravljanje in neposredno razvijanje socialističnih družbenih odnosov že objektivno napravil delavca za proizvajalca in upravljavca ter povzročil, da je izobrazba delavcu še bolj potrebna. To je že direktni prelom ustvarjalnega dozorevanja socialističnih sil.

Od hitrosti tega procesa in sposobnosti delavskega razreda pa je odvisna naša bodočnost. Da bi številnim delovnim ljudem omogočila potrebno izobrazbo, je naša ljudska oblast odprla Ekonomsko srednjo šolo v Kopru. Tako so se tudi bivšim borcev in aktivistom odprle široke možnosti za pridobivanje znanja.

Že prvo leto je šola sprejela 56 tečajnikov, drugo leto še 47, letos marca pa smo odprli še poseben seminar tako imenovane Dopisne srednje ekonomske šole, v katero se je vpisalo 35 tečajnikov. Med šolanjem je nekaj teh vpisnikov odpadlo, tako da je imel na koncu šolskega leta IV. letnik 52 tečajnikov, II. letnik 52, v Dopisni šoli pa jih je ostalo še 25. V novem šolskem letu bomo sprejeli še 45 do 50 tečajnikov. V septembru pa bo diplomiralo na šoli še 15 tečajnikov.

Tečajniki in profesorji so se od vsega začetka zavedali svoje odgovorne naloge. Diplome, ki so jih letos dobili tečajniki, so sad skupnega trdega in vztrajnega dela. Šola je in bo prispevala k prizadevanju socialističnih sil, da pospešimo proces usposabljanja delavskega razreda za odgovorno vlogo vodilne sile naše družbe. Šola kot kovačnica kadrov vrača družbi s polno odgovornostjo 37 diplomiranih tečajnikov, ki bodo prenesli pridobljeno znanje v naša podjetja, zadrage in ustanove. V prihodnjem šolskem letu bo Ekonomska srednja šola odprla tudi razne tečaje za strokovno izobraževanje delavcev-članov upravnih odborov in delavskih svetov.

—juko

Detajl s šolske razstave pionirjev koprške gimnazije. Razstava je bila pred časom v prostorih Okrajnega muzeja in smo o njej že poročali

Novo revije

NAŠA SODOBNOST, šte. 7

Iz vsebine: Jože Udovič: Podoba, Lipa (pesmi); Boris Zihler: O modernem in njegovih družbenih nosilcih, Jože Udovič: Zapis v koledarju (pesem), Ivan Potrč: Na verne duše, Trilussa — Alojz Gradnik: Kupidova pomota, Na stopnicah, Golobica, Vehavi kralj, Razorožitev; Jože Gorliar: Industrijska revolucija našega časa.

SREČANJA: Slikar Moša Pijade Spelca Čopić, MED KNJIGAMI: Ivo Brnčić, Balada (Marijan Brezovar) — Dve vrsti poezije (Jože Udovič) Lesingova Hamburgska dramaturgija (Branko Rudolf), Zgodovina slovenskega slovstva VII (Dušan Pirjevec), LIKOVNA UMETNOST: Dve tuji razstavi (Janez Dokler), GLEDALIŠČE: John Boyton Priestley, Odstranite norca! (Vladimir Kralj).

SVET OB MURI, šte. 2

Iz vsebine: France Bevk: Doživel sem upor v Radgoni, Marika: Nocoj, Pajlin: Tone, tone sonce, Rudi Čačinovič: Postanek in razvoj kapitalizma v Prekmurju, Fr. Forstnerič: Pesem o veliki usodi, M. K.: Ničesar nočem, Miško Kranjec: Življenje je silno, Jože Ternar: Ravnina, Franc Zadravec: Nazori o umetnosti, Slavko Jug: V tišini, Senca preteklosti; Ivan Gams: Agrarno-geografska analiza Ropce, Ivan Krefc: Politična dogajanja pri nas v času obeh ruskih revolucij, Slavko Jug: Tvoje besede, Vanek Šiftar: Se enkrat o Vendih, Miko Liška, Pejsaži, portreti, študije.

MLADA POTA, ŠTEV. 9

Iz vsebine: PROZA — Janez Kajzer: Literarni čaj ob petih, Ivan Bizjak: Vikče, Sonja Savli: Drugod je gotovo lepše, Ivan Rudolf: Vojna se je začela, Peter Kavalar: Samorastnik, Mihajlo Renovečević: Simela Solaja, POEZIJA Ivan Kastelic, Marjan Kunej, Matija Plamen, Federico Garcia Lorca, Jurij Fakin, Karel Levin. POROČILA — Nove knjige (Janez Dokler), F. G. Lorca (Ivan Stopar), RAZPRAVE — Pavle Kalan: Mladina in glasba, Glasbeni leksikon.

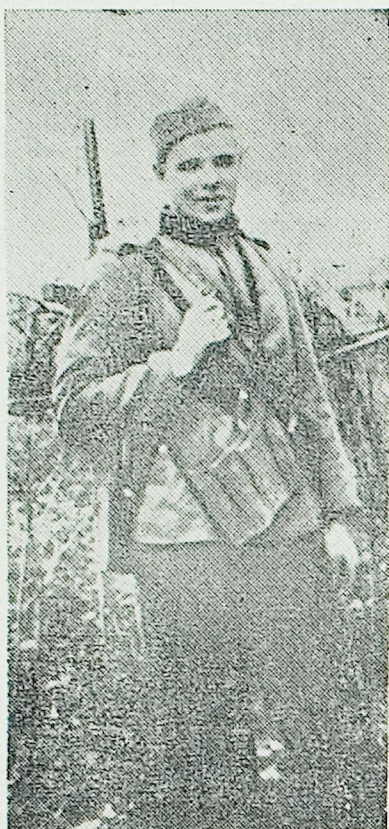
NAŠI JUNAKI

Ivan Sulič - Car

Med primorskimi narodnimi heroji je Car na častnem mestu. Njegovega imena ne bodo nikoli pozabili v tem delu domovine. Bil je hraber borec in komandir, ki je dolgo časa uspešno vodil svojo enoto od akcije na akcijo. Poglejmo, kako je v tistih časih opisal srečanje z njim partizanski novinar.

Bilo je v Ajdovščini. Tovariš Car je predstavljal svojo smelo sabotažno skupino večji družbi partizanov in aktivistk.

»Nič imen. Mi smo samo GPG. Vojna še ni končana in naša želja je,

boriti se do konca. Zato sovražnik ne sme vedeti, kdo smo in kod hodimo. Sedaj smo vedno tam, prav med njimi, in kjer nas najmanj pričakujejo. Naj nas le išče in trepetaj.

»Kaj? ... To, da smo povsod in nikjer,« se nasmeje. »Po vojski pa bomo napisali knjigo. Sedaj moramo napraviti še zadnje poglavje. Gremo, tovariši.«

Odpravljali so se »nekam«. Carja so čakali nekje »orehi«, drugega »dekleta«, tretjega »nič posebnega«. Vsi skupaj pa so čakali na avto, da bi jim malo skrajšal pot.

»Dokler ne pride avto, nam pa opiši eno ... eno samo akcijo.«

»Katero?« se brani. »Tisto z denarjem,« mu pomaga tovariš, »kako smo zaplenili 54 kg tisočakov.«

»Predolgo, če se ne zadovoljite samo z uspehom.«

»Kako smo zaplenili 37 centov masla, 39 centov špeha, 40 centov salam.«

»Predolgo. O tem bomo napisali knjigo po zmagi.«

»Kaj pa akcija v bolnici?« mu pomaga tovariš. Tja smo se pripeljali kar z vozom.«

»Odpravili smo se na akcijo v bolnico v sovražnikovi postojanki. Treba je bilo spraviti nekaj naših ljudi iz bolnice. Jaz sem bil v uniformi nemškega »feldvebla«. Samo orla nisem imel. Pa je vseeno šlo. Celo pozdravljali so me Fricki, kar dobro se mi je zdelo. Samo laškima karabinerjema, ki sta stražila v sobi, ni šlo v glavo, da bi odpeljali tovarišici, ki sta se tu zdravili in bi morali biti še istega dne zopet prepeljeni v zapor. Ko sem pomolil glavo v sobo, sta Laha kar odskočila. V naglici sem se jima predstavil.«

»Partigiano? Che cosa?«

»Ne, to ni pomota. Odpeljal bom

samo tovarišici. Ta stvar je torej urejena.« Zase pa naj se odločita, ali gresta z mano ali pa s svojo trmo pospešita prehod v boljše življenje. Njune roke so trepetaje iskale orožje. Moja dva naperjena revolverja pa sta jima dovolj zgovorno povedala, naj opustita misel na obrambo.

»Ma è impossibile ... si tratta della nostra testa.« Da jima gre za glavo. Ze mogoče. Nam je to vseeno.

V sobi je bil tudi aktivist, ki se je hitro znašel. V naglici je nekaj pobral in izginil iz sobe.

»Anche quello che scappa! Non deve!«

»Kaj pravita, da ne sme iz bolnice? Mar mu je zdravnik prepovedal? Naj bo potolažen, se bo že pozdravil pri partizanih. Imamo sijajne zdravnike. Zrak je tudi dober,« sem jima pojasnjeval, medtem ko sta se tovarišici oblačili in odhajali. Ko sem videl, da sta že na varnem, sem se ritenski umaknil in zaprl vrata za seboj. Seveda sem fanta še prej razorožil. Komaj sem naredil nekaj korakov, sta že začela kričati. Nastal je alarm, počili so strelci, izrabili smo zmedo in se porazgubili. Po poti v mesto sem srečal kamion poln policistov, ki so drveli v bolnico. V žepu sem stiskal revolver ...

Ze med potjo je imela naša petorica smolo. Pod Vitovljami bi bil skoraj obležal s tovarišem Mihajlom. Bilo je tako: nasproti nam je prihajala skupina ljudi, ki se je razbežala, kakor hitro nas je zagledala. Seveda nismo ničesar razumeli. Ze vsak primer smo se jadrno umaknili s ceste. Šele pozneje nam je postalo jasno, zakaj so se razbežali. Prihaja petdeset metrov za njimi je prihajala nemška patrulja. S poti smo se hitrih korakov napotili v breg. Svabi

so streljali v hišo, za katero so mislili, da smo se vanjo skrili. Z dolgim ovinkom smo se izognili bandi in goreči hiši ter dospeli na Vitovlje, kjer smo nameravali prenočiti. Toda ponoči so Svabi obkolili našo hišo. V takih primerih se hitro odločimo: skok skozi vrata v temo. Mihajlo in jaz sva bežala skupaj. Ze sva bila mimo prve in druge zasede, samo nekaj metrov še, pa bi bila rešena. Toda šarec ne odneha, srdito seka v temo. Mihajlo se zgrudi mrtev, tudi jaz padem ... ranjen. Ves sem v krvi. Svabska banda strelja in se mi približuje.

»Ranjen sem,« zakričim.

Predvidno se mi približata dva Nemca. Dotakneta me s konico bajoneta: »Auf!« Vstajam in omahnem. Rana seveda ni bila tako huda. In zopet sem imel svoj načrt.

Svaba se odločita, da me odpeljeta na komando. Po ozki stezi mi hodita tik ob boku. Pridemo do nasipa. Tedaj prvemu nastavim nogo, da cmokne na tla. Drugi se zgrudi z nožem v trebuhu. Samo trenutek in že skočim z nasipa in izginem v temo. Zaman je vse streljanje za mano. Nisem si mislil, da se bom rešil. In vendar je šlo. Po vojni bomo napisali knjigo.«

Toda nekoč ni šlo.

Car je zaključil svoje junaške podvige. Za njim žaluje vsa Vipavska, Goriška in Furlanija, za njim žalujejo smeli tovariši iz GPG.

V zasedi

Bilo je zgodnje aprilsko jutro leta 1944. Dežurni taborišča, tovariš Mirko, je pravkar obšel stražarska mesta in se prepričal, če je obhodna patrulja na mestu. Počasni korakov se je približal lepemu šolskemu poslopju, se ozrl okrog sebe in pogledal na uro.

»Hm, malo je še zgodaj! Kar naj še nekoliko potegnemo. ... Tudi meni se prileže, kadar nisem na dolžnosti.«

Nekoliko pozneje, ko je tema zgodnjega spomladanskega jutra še ovijala brkinsko vas Pregarje in z njo vso sosesčino, je bilo v šoli na kraju vasi že vse na no-

Le dobrih sto korakov od vasi v smeri Kozine smo legli za nizek kraški zid, nekako trideset korakov od ceste in čakali.

Kaj naj bi človek počel takole v pričakovanju na položaju? Orožje in municijo smo imeli pripravljeno. Sovražnika pa še ni bilo na vidiku. Zato smo se iz dolgočasia ozirali drug po drugem, ko smo tako ležali v dolgi vijugasti črti za nizkim kraškim zidom in kupi kamenja. Povsod nestrpnost in stroga pripravljenost.

Okrog 8. ure je odšel intendant Franko po naročilu koman-

danta Edvarda v vas, da bi pripravil za borce nekaj prigrizka. Ni imel težkega dela. Dobri vaščani so napolnili pletenice košare s kruhom in lonce z mlekom ter vse to prinesli na položaj. Kar prileglo se nam je, čeprav ne vsem, kajti ...

Izvidnica, ki je bila poslana takoj ko smo zasedli položaj ob cesti v smeri Kozine, nas je obvestila o bližajočem se sovražniku. Vaščani so hitro zapustili položaj in se umaknili s košarami ter lonci v vas. Mnogi, ki nismo

danta Edvarda v vas, da bi pripravil za borce nekaj prigrizka. Ni imel težkega dela. Dobri vaščani so napolnili pletenice košare s kruhom in lonce z mlekom ter vse to prinesli na položaj. Kar prileglo se nam je, čeprav ne vsem, kajti ...

»In kdo ve kdaj se spet vidimo takole pri kotlu!« se je slišalo iz kuhinje.

»Le hitro, da ne bomo pozni!« se je oglasil komandant bataljona.

Kolona se je pričela res nekoliko hitreje pomikati naprej in borci s polnimi menažkami so posedali ob železni šolski ograji ter z velikim tekom jedli.

Niso pa poslednji odložili praznih menažk, ko je dežurni že klical v zbor. Brez posebnih nagovorov in razgovorov smo krenili v dolgi koloni za izvidniško patruljo, ki se je pomikala pred nami v smeri Erjavč.

Bilo nas je okrog šestdeset in vsi dobro oboroženi. V koloni je bila tišina. Le pasji lajež je bilo slišati s te ali one strani, ko smo šli skozi vas. V jutranjem miru in tišini smo ugibali vsak zase, kam neki gremo in kje bomo to jutro udarili. Tega ugibanja je bilo konec šele, ko smo prišli skozi Tatre v dolino do Gradišča, ki leži ob glavni cesti med Trstom in Reko.

»Stoj!« je šel polglasno glas po koloni od borca do borca.

Ustavili smo se in se približali namestniku komandanta bataljona in komandirju 1. čete, tovarišu Blisku. »Tu bomo postavili zasedo,« je izpregovoril namestnik komandanta bataljona. »Pričakali bomo Svabe, ki se vozijo in hodijo po glavni cesti. Morda se nam bo približala kaka blinda. Ne ustrašite se je. Pazite na moj znak. Potem pa itak veste, kaj vam je storiti. No, zdaj pa kar naprej!«

Poznali smo Edvarda, da pred akcijami ni bil nikdar ne vem kako zgovoren, čeprav mu drugače v krogu vesele družbe ni zmanjkalo besed. Nekaj teh skopih besed, ki nam jih je pravkar izpregovoril, je bilo dovolj, da smo vedeli, čemu smo prišli na ta kraj in kaj nam je storiti.

»Oštja naj vzame te naše obveščevalce! Pri priči bi jih poslal ...!« se je jezil Blisk, ko je spoznal, da nismo prišli ravno na najbolj primerno mesto za zasedo.

»Nikar se ne jezi, Blisk! Malo počakajmo, da pridejo od nekdaj Svabi. Boš videl, kako odličen položaj si bomo hitro našli,« je tolažil Bliska komandir prve čete Maček.

uspeli dobiti zajtrka, smo se žalostno ozirali za odhajajočimi vaščani.

Komandir Blisk, ki se je ta čas mudil na mali vzpetini za našo zasedo, kjer je bilo oddeljenje s težko brezo, je prvi opazil jekleno pošast, ki se je počasi valila po cesti in približevala našemu položaju. Bil je nemški oklopnik.

»Nikar ne streljajte prezgodaj! Počakajte, da udari najprej breza, potem bomo šele ostali pri tignili!« nas je opozoril namestnik komandanta bataljona.

Še malo ... ropotanje jeklene pošasti je bilo vse bučnejše in nam z zoprnim glasom udarjalo na ušesa.

»Ta-ta-ta-ta!« se je oglasila težka breza za našim hrbtom.

Blinda je bila zadeta, toda kljub temu se je pomikala dalje, kot da se ne bi nič zgodilo.

Po drugem rafalu se je iz jeklenega oklepa pokadilo. Veseli, da je breza le nekaj opravila, smo se dvignili iz za zaklona in hoteli skočiti na cesto. Toda v tem trenutku se je oglasil z desnega krila zasede izvidnik Stojan:

»Kamion se približuje!« Vsi smo spet hitro plegli za zaklon in gledali za odhajajočim oklopnikom, ki nam je kmalu nato izginil izpred oči.

Iz ovinka ceste z naše desne strani pa se je prav ta čas prikazal kamion. Na položaju je spet vse utihnulo. Tam pa tam je še zašklepotal puškin zapirak. Nestrpnost smo čakali, se ozirali desno in levo, da nas ne bi Nemci iznenadili, če bi se morda vrnili z oklopnikom.

Kamion je vozil mnogo hitreje kot malo prej oklopnik. Nenadoma smo ga imeli pred sabo.

»Nemci so na kamionu!« se je oglasil tovariš Lovko.

»Ogenj!« je poveljeval namestnik komandanta bataljona.

Sprva so poizkušali Nemci z odporom. Poleg slabotnega puškarjenja je bilo slišati tudi zdaj

(Nadaljevanje na 7. strani)

Štirinajst dni vojaki

Ze ob pol petih zjutraj se vsak dan oglasi vojaška trobenta nad Bertoki. Njen rezek zvok drami iz spanja mladince v taborišču, ki so ga tudi letos uredili v okviru predvojaške vzgoje. Začenja se delovni dan, ki traja do devetih zvečer, ko ista trobenta spet naznani, da je prišel čas počitka. V taborišču zavladala mir do naslednjega dne.

Dvakrat sem obiskal naše bodče vojake, ki se tu pripravljajo, da bodo lahko vestno opravljali to svojo državljansko dolžnost, ko pride njihov čas. Bil sem tam prve dni, ko so še prihajali in z mešanimi občutki javljali svojem komandantu, obiskal pa sem jih tudi kasneje, ko je iz njihovih vrst že dobrodu izginilo vse tisto, kar ne sodi v vojaško življenje. Sprememba je bila vidna tudi na zunaj. Izginile so menažke, ki so prej vsele vse-

povsod, šotori so bili urejeni, taborišče čisto. Povsod red in snaga.

V bližini taborišča so si uredili prostrano vežbališče. Tu poteka polovica njihovega delovnega dne in tu se seznanjajo z osnovnimi rečmi, ki jih mora poznati vsak dober vojak, spoznavajo poglobljene lastnosti sodobnega orožja in vztrajno vadijo. Z zanimanjem sledijo besedam svojih instruktorjev, ki se trudijo, da bi v tem kratkem času čimbolj izvežbali svoje enote. In reči moram, da ne trošijo časa zaman.

Okrog poldne se vrnejo v taborišče. Tudi pri tem se pokažeta red in disciplina. Vsakdo ve, da je treba najprej očistiti orožje in kar tekmujejo, kdo bo to prej opravil. V skupinah posedejo v senco in s krpami pridno brišejo

Bodoči vojaki pazljivo sledijo predavanju

REZIJANSKI BATALJON med zadnjo ofenzivo na Primorskem

V zadnji zimi naše krvave revolucije, ko so Hitlerjeve horde in njihovi tuji in domači pomagači najbolj kruto divjali nad primorskim ljudstvom, je bil Rezijski bataljon v dolini Rezijske, po kateri je dobil tudi ime. Naloga bataljona je bila predvsem zanetiti iskro upora tudi v krajih, kjer so živeli naši bratje. Ti kraji pa so bili važna strateška točka. Enot našega bataljona so naštetokrat razstrelile progo Pontebe—Trbiž, ki je bila za Nemce neprecenljive važnosti, saj je bila ena izmed redkih vezi z italijansko fronto.

Zato je naše bivanje presedalo Nemcem, ki so nas hoteli za vsako ceno uničiti ali vsaj pregnati s tega ozemlja. Tako so nas v ranih jutranjih urah, dne 15. januarja 1945 s pomočjo domačih izdajalcev iznenada napadli. Toda tudi takrat so se ustili, ker smo se v jutranjem mraku v skupinah prebili nad vasjo Ozeana ter krenili mimo vasi Učje in Zage v Sočo.

Preostali del zime smo prebili v Soči, kjer je bil takrat center partizanskega gibanja. Med tem časom so skušali Nemci prodreti v dolino Soče in Trente, vendar pa tu zaradi prirodnih ovir niso mogli izvršiti obkoljevalnega manevra, ampak so prodirali samo ob dolini reke, kjer smo jih lahko odbili. Med tem časom smo izvršili več manjših akcij iz zased na nemške postojanke v Bovcu in v njegovi bližini.

Zima se je že poslavljala od nas, ko smo nekega dne prejeli povelje od nadrejenega štaba, da z delom bataljona takoj krenemo na osvobodeno ozemlje v Cerkno, kjer naj bi prevzeli orožje in material, ki so ga tedaj prenašali zavezniški avioni, in ga prinesli v Brda in zapadno Benečijo za potrebe operativnega štaba za zapadno Primorsko.

Srečno smo prišli v Cerkno, kjer smo se dobro opremili in oborožili. Po desetdnevnom bivanju v tej partizanski prestolnici smo prejeli povelje, naj se pripravimo na pohod. Bili smo že nestrpni, saj bi se bili radi čimprej vrnili na svoje operativno področje in tam preizkusili

novoročje. Prišlo pa je drugače in želja se nam ni izpolnila. Na Primorskem se je začela zadnja nemška ofenziva.

Zasedli smo položaje na Cerknjanskem vrhu. Toda v noči od 21. na 22. marca, ko so se nekateri naše enote spoprijele s sovražnikom, smo nenadoma prejeli povelje, naj se takoj vrnemo v Cerkno. Štab korpusa nas je dodelil za spremstvo pokretni bolnici XXXI divizije in nova naloga je bila, izvesti bolnico iz sovražnikovega območja. Začela se je dolga in naporna pot z ranjenci iz Novakov pri Cerknem v Sočo pri Bovcu.

Odločili smo se, da krenemo na pot takoj, preden se začne mrčiti. Tovariši, ki so bili predvideni v prehodnico, pobočno in zaščitnico, smo delno razbremenili tovora. Sonce se je že nagibalo k zatonu, ko smo se v dolgi koloni vzpenjali navkreber proti planoti. Na nasprotni strani smo že slišali bobnenje min in reglanje mitraljezov. Korakali smo zelo hitro, ker smo imeli v načrtu prispeti še pred zoro čez Baško grapo, ki jo je bilo najtežje preiti. V dolini je imel sovražnik mnogoštevilne in utrjene bunkerje, da je lahko ščitil železniško progo Jesenice—Gorica.

Pot je postajala vedno težavnejša. Lačni in utrujeni borci so premagovali vse težave, samo da bi prispeli pred zoro na tolminske planine, kjer bi bili z ranjenci na varnem. Noč nas je kmalu zajela v svoj objem. Kolona se je bolj strnila, da bi laže obdržala zvezo. Ponoči se je sovražnikova dejavnost še bolj opazila. Bobnenje je postajalo vedno močnejše in ne daleč od nas je tudi gorelo, tako da je visoki plamen razsvetljeval temno noč. Na pohodu smo srečavali številne partizanske enote, ki so šle na določene položaje.

V zaselek Logaršče, ki leži na pobočju Baške grape, smo pri-

speli ob treh po polnoči. Do zore smo imeli še dve uri časa, kar bi nam popolnoma zadostovalo za prečkanje grape, toda nismo smeli pozabiti, da so Nemci postavili prehod. Kar tjavendan se nismo mogli spustiti z ranjenci v dolino, zato smo hoteli na vsak način zvedeti, kakšen je položaj. Takoj smo poiskali terenca, ki nam je povedal, da je proga močno zastražena in da Nemci dobivajo okrepitve iz Mosta na

lo svoje zadnje in medle žarke na okoliške grebene, ko je poslednji borec prekoračil reko. Kmalu se je izkazalo, da smo izkoristili zadnje minute za prehod, kajti v dolini so se že pojavili Nemci, ki so opazili zadnji del kolone in zaščitnice, ter začeli streljati po njej. Sedaj smo bili že na varnem. Baška grapa je bila za nami. Pogrešili smo le dva borca, ki sta imela pri prehodu grape posebno nalogo in se nam

Soči ter da je neka partizanska enota že naletela na zasedo. To nam je potrdilo sum, da je Baška grapa nastavljena past za partizanske enote, ki bi se hotele umikati s področja ofenzive.

Položaj, v katerem smo se znašli, je bil več kot resen, kajti zore nismo smeli dočakati v Baški grapi. Po kratkem posvetovanju smo odločili: bataljon in ranjenci, razen nekaj izbranih borcev, naj se takoj vrnejo v bližino vasi Pečin in tam počakajo nadaljnjih povelj. Bataljon je sedaj vodil pomočnik komisarja, jaz sem pa ostal z izbranimi tovariši v bližini Logaršča, da bi se sami prepričali o položaju in preučili vse potankosti za uspešen pohod. Z menoj so bili sami pogumni in izkušeni borci: Kravanja Franc-Svoboda, Komac Anton-Danko, Boškole Bruno, Čopi Franc, Hosner Milotin in Černuta Vlado-Igor.

Se pred zoro smo si poiskali skrita mesta, od koder smo imeli dober pregled v dolino. Ves dan smo prežali in opazovali premike Nemcev. Ugotovili smo, da se sovražne enote umaknejo iz nočne zasede kmalu ob zori, ob mraku pa vrnejo spet v zasedo na svoje položaje. Ta skrivnost nas je seveda stala dva dni in eno noč; zato so bili vsi, posebno pa ranjenci, nestrpni, ko so vsako minuto pričakovali povelja za nadaljevanje marša.

Končno je le prišel težko pričakovani trenutek. Sklenili smo, da bomo prešli grapo še preden se znoči — torej preden bo sovražnik postavil nočne zasede. Kurir je kmalu odšel s tem poveljem do bataljona. Sedaj smo postali tudi mi nestrpni, zato nam je kar odleglo, ko smo zagledali dolgo premikajočo se verigo naših tovarišev, ki so nas vprašujoče gledali, češ, kam sedaj ob belem dnevu, ko se niti ponoči nismo upali spustiti v dolino. Toda sedaj ni bilo časa za pojasnjevanje. V dolino so krenile kot predhodnica tri močno oborožene skupine. Prva, s komandirjem I. čete Karlom, je imela nalogo, da čimprej prekorači Baško grapo in doseže nasprotni greben ter postavi zasedo nad vasjo Ljubini. Ostali dve skupini pa zasedata položaje proti Podbrdu oziroma Mostu na Soči.

Kot blisk so skupine švignile preko grape in zasedle določeno mesto. Sedaj je ostalo še jedno in vsi ranjenci, s katerimi je šlo bolj počasi. Vsaka minuta je bila dragocena, kajti če bi v tem trenutku pridrvela močna sovražna kolona, bi nas odrezala na dvoje. Najbrže je šlo z ranjenci čez Baško, ki je bila v tem času še zelo mrzla in narasla. Sonce je meta-

nista priključila, kot je bilo dogovorjeno, ampak sta šele kasneje zdrava prispela v Sočo.

Prepričani, da je najhuje že za nami, smo si nad Ljubino privoščili kratek počitek. Pot smo nadaljevali v popolni temi. Spuščali smo se z grebenov v dolinice in se zopet spenjali dokler nismo ob sončnem vzhodu prispeli v vas Čadrg. Izmučeni borci in ranjenci so si takoj poiskali primerna mesta za počitek, ki so si ga sedaj zaželeli. Za ta čas smo ukrenili vse potrebno za varstvo, intendantje pa so poskrbeli, da po dolgem času dobijo borci toplo hrano. K sreči je bila nekje v bližini gospodarska komisija, ki nam je šla na roke in nam dodelila primeren obrok hrane. Med zavednimi domačini smo se počutili kot doma.

Naslednje jutro, dne 28. marca 1945, smo se le morali posloviti od prijaznih vaščanov in kreniti

V zasedi

(Nadaljevanje s 6. strani)

pa zdaj strgan rafal težkega mitraljeza. Toda zaman. Ostre svinčene našega orožja so bile gostejše in na kamionu je hitro vse utihnilo. Čev težkega mitraljeza se še ogreti ni mogla.

»Ali nista tamle čez cesto dva Nemca?« je vzkliknil Darko.

»Seveda sta. Kar poglej, kako bežita!«

Bežeča Nemca sta skočila s kamiona, da bi se rešila z begom. Prvi je tek, kolikor je le mogel, naravnost po kraški goličavi. Drugi se je hotel očitno skriti pred našim zasledovanjem za grebenom onstran ceste. Toda oko spretnega mitraljeza Vitka ga je hitro našlo. Naravnost je zbrojevko in sprožil. Zadel je Nemca v nogo. Z groznim krikom je obležal ob cesti, nato pa se je dvignil in skušal zbežati. Vendar smo ga kmalu dohiteli. Medtem je pripeljala druga skupina še drugega bežečega sovražnikovega vojaka. Drug za drugim smo pričeli zapuščati položaj in v dolgi, močno raztegnjeni koloni krenili proti Brkinom. Med potjo smo dobili v vasi voz, naložili nanj oba ranjena ujetnika in ju tako peljali s seboj.

Sonce je bilo že visoko in na vso moč gredo, ko smo prišli precej utrujeni od hude hoje navkreber v brkinsko vas Kovčice. Dobri vaščani so nam postregli z brinjevcem, mlekom in kruhom. Po kratkem počitku smo krenili dalje proti Pregarjem, kjer smo logorovali.

Suhi Drago

na zadnji del naše poti. Čakala nas je še težavna in strma pot pod zasneženim Bogatinom mimo kraškega jezera v dolino Lepena in Soče. Počutili smo se popolnoma varne, ko smo se po serpentinah vzpenjali preko Pologarja vse višje in višje. Snega je bilo na vsakem koraku več. Kmalu smo spoznali, da bomo tu imeli opraviti z drugim sovražnikom. Ko smo že skoraj dosegli Bogatinsko sedlo, je kolono zajela gosta megla in nenadoma smo se znašli v snežnem metežu. Toda to še ni bilo najhuje. Najbolj smo se bali plazov, ki so se zaradi odjuge že trgali in s pretresljivim bobnenjem drveli v dolino. Na varnem mestu smo se morali ustaviti, da neurje nekoliko poneha in da nekaj borcev preuči ter pregleda nadaljnjo pot, ki je bila najbolj izpostavljena plazovom. Predolgo se nismo smeli obotavljati, ker niti tu nismo bili popolnoma varni, poleg tega pa nas je začel dež neusmiljeno prati.

Odločili smo se, da krenemo po serpentinah navzdol. Nismo še prešli dveh ali treh ovinkov, ko smo spoznali, da o gorski stezi ni več sledu. Pregrnil je plaz. Pred nami se je pojavila nova ovira. Dolgo nismo smeli razmišljati, ker bi lahko dočakali, da bi se utrgal nov val snega, ki bi nas prav poceni, toda za vedno, pripeljal v dolino. Najbolj izkušeni planinci so se kmalu znašli. Spustili so se v dolino kar po drči, mi pa smo jim sledili.

Bili smo do kože premočeni in izmučeni od naporne poti, zato smo se nastanili po domačijah v Lepeni. Naš pohod smo zaključili naslednji dan, 29. marca 1945. Srečno smo ranjence pripeljali mimo sovražnih zased po dolgi in naporni poti v varni počitek Bovških planin. Mi smo pa bili tudi ponosni, da smo s tem prispevali svoj delež v tej zadnji ofenzivi na Primorskem.

Srečko

Lep šolski izlet

Pretekli teden je 26 dijakov in dijakin III. razreda nižje gimnazije v Hrpeljah priredilo dvodnevni krožni izlet. Obiskali so Anhovo in si ogledali cementarno. Od tam so krenili na Bled in občudovali lepoto gorskih velikarov. Med najbolj zanimivo doživetje tega izleta pa štejejo obisk in ogled Prešernove rojstne hiše na Vrbi. Na povratku so se ustavili v Ljubljani, kjer so si ogledali Kreftove »Kranjske komedijante«. S te predstave so odnesli nepozabne vtise.

Organizator in vodja izleta, ravnatelj gimnazije Bruno Čermelj je dijakom od etape do etape izleta tolmačil zgodovinske značilnosti posameznih krajev, njihov gospodarski pomen, razvoj industrije ter kulturne pomembnosti. Omenil je tudi stvaritve velikih kulturnih delavcev našega naroda. Tako navezovanje izletniških doživetij na snov, ki je obravnavana v šoli, ponazarja mladini šolsko teorijo in ji daje realistični življenjski izraz. Ko bi se vsi šolski vzgojitelji zavedali, kako hvaležna so mlada srca za tako organizirane šolske izlete, bi se gotovo vedno potrudili, da bi bili mladinski izleti združeni s prijetnim in koristnim.

Dijaki I. razreda te gimnazije so bili na enodnevnem izletu v Rovinju, drugošolci pa v Pulju.

Počitniške kolonije v Avstriji pa se bo letos udeležilo šest dijakov hrpeljske nižje gimnazije.

J. Ž.

PIRAN

V nedeljo se je po treh tednih prostovoljnega dela na Brkinski cesti vrnila v Pيران mladinska delovna brigada Pinka Tomažiča. Brigada, ki je bila sestavljena iz dijakov Pomorske srednje šole, si je med tem časom priborila najvišje priznanje. Bila je dvakrat proglašena za udarno in večkrat pohvaljena. V Piranu so mladincem priredili prisrčen sprejem. Ob tej priložnosti jim je spregovoril predsednik občine Davorin Ferligoj in jim v imenu občinskega ljudskega odbora izrazil priznanje za njihovo delo ter čestital k uspehom, ki so jih dosegli na tej mladinski akciji.

svoje puške, dokler se ne svetijo, kot to zahtevajo vojaški predpisi. »Kakršna puška, takšen vojak,« pravi star vojaški pregovor. »Ču-

Pri čiščenju orožja

vaj orožje!« pa je eden izmed osnovnih zakonov v vsaki armadi. In tega se je treba naučiti pravčasno.

Opoldne je že kar težko pričakovano kosilo. Kaže, da se glede teka ni kaj pritoževati, saj niso redki tisti, ki se postavijo po dvakrat v vrsto. Zakaj pa tudi ne? Hrane ne primanjkuje. Za to skrbi intendant Stanko, ki ga te dni lahko srečate povsod tam, kjer ve, da bo staknil potrebne kalorije za svoje varovanje.

Po opoldanskem odmoru se začne druga polovica delovnega dne. Ta je manj naporna in tudi bolj pestra kot prva. Izpolnjena je s športnimi srečanji, predavanji ter sem pa tja tudi z zabavnimi prireditvami. Mladincem predavajo najboljši predavatelji o najrazličnejših vprašanjih. O našem gospodarstvu, političnih problemih, naši družbeni dr-

žavni ureditvi, zdravstvu, higieni, prosveti in podobno. Za vojaka naše socialistične domovine ni dovolj, da zna uporabljati orožje. Vedeti mora predvsem, kaj je njegova dolžnost in poznati vlogo naše Armade kot čuvarja miru, državne samostojnosti in nedotakljivosti — teh osnovnih pogojev za nadaljnji razvoj socializma v naši deželi.

Pred dnevi so imeli veliko preizkušnjo. Pravi vojaški marš. Kljub vročini, ki je te dni izredno huda, so napor igraje prenesli, za kar se morajo malce zahvaliti tudi svojemu Tončku, ki jih je zvesto spremljal s kantino in priskočil na pomoč med odmorji z osvežilno pijačo.

Čez dva ali tri dni pa bodo zaključili svoje štirinajstdnevno vojaško življenje. Odšli bodo domov s prijetnim spoznanjem, da so se naučili med drugim tudi mnogo takega, kar jim bo koristilo v njihovem vsakdanjem življenju in da biti vojak le ni tako hudo, kot so si mnogi prej predstavljali.

Dobro kosilo se po napornem delu prileže

AKTUALNI PROBLEMI

Prenos opoldanskega obroka in malice izven družine

Pisali smo že o konkretnih predlogih, ki jih je izdelal Zavod za pospeševanje gospodinjstva in okrajna Zveza ženskih društev za vsaj delno razbremenitev zaposlene žene vsakdanjih gospodinskih del.

Med te naloge štejemo tudi zamisel o prenosu opoldanskega obroka in malice izven družine. Pri tem predlogu je govora o **obratnih in splošnih menzah** ter o **šolskih in mlečnih kuhinjah**.

Zavod za pospeševanje gospodinjstva bo proučeval prehrano v že obstoječih delavskih in obratnih menzah ter izdelal predloge cenjenih jedilnikov, ki bi ob enem ustrezali kalorični in biološki vrednosti prehrane. Po potrebi bo nudil menzam strokovno pomoč.

V zvezi s tem so predlagali, naj se sestanejo predstavniki Sindikalnega sveta, Tajništva za delo, Gostinske zbornice, Sanitarne inšpekcije, Rdečega križa in Zavoda za pospeševanje gospodinjstva, da proučijo možnosti ustanavljanja obratnih kuhinj pri tovarnah ali menzah za družbeno prehrano v raznih centrih. V kolikor tovarne nimajo možnosti, da bi ustanovile obratne kuhinje, naj nudijo delavcem vsaj tople malice. Proučevati je treba tudi izboljšanje že obstoječih menz in po potrebi ustanavljati nove menze. Vsaj v eni pa je treba organizirati odnašanje hrane na dom. Mogoče bodo prav tovrstne menze najbolj služile pri reševanju družinske prehrane. Seveda je potrebno, da se obratne delavske menze štejejo kot kolektivna gospodinjstva in da se jim za to voda in elektrika računata po gospodinskih cenah. Te ustanove naj bi bile oproščene tudi davka in vseh drugih dajatev. Za njihovo ustanovitev in redno poslovanje pa naj skrbijo upravni odbori tovarn, delavski sveti in sindikalne podružnice. Predlagatelji so prepričani, da bi z dobro organizacijo, brezplačno hrano Rdečega križa in majhnim prispevkom koristnikov (10—20 dinarjev) lahko nudile tovarne svojim delavcem dobro in ceneno toplo malico.

Razen tega bi bilo treba nuditi

kosilo in malico tistim otrokom, katerih matere so zaposlene. Za to so poklicani otroški vrtci in pionirski domovi. Pri tem je treba paziti, da hrana ne bo predraga, kajti visoke cene v vrtcu bi zavirale posebno dotok otrok delavskih družin, prav ti pa so najbolj potrebni oskrbe. Hrana, ki jo dobivajo vrtci od RK, naj bi upoštevali pri režiji oziroma naj bi se za njeno vrednost znižal prispevek staršev. Nujno bi tudi bilo, da bi naši vrtci sprejemali otroke pod tretjim letom starosti in organizirali za to poseben oddelek, če je takih otrok več.

Zelo dobra rešitev za šolske otroke so pionirski domovi s šolsko kuhinjo, kot imamo n. pr. v Kopru. To je ugodno zlasti za otroke zaposlenih staršev in za otroke, ki se vozijo v šolo.

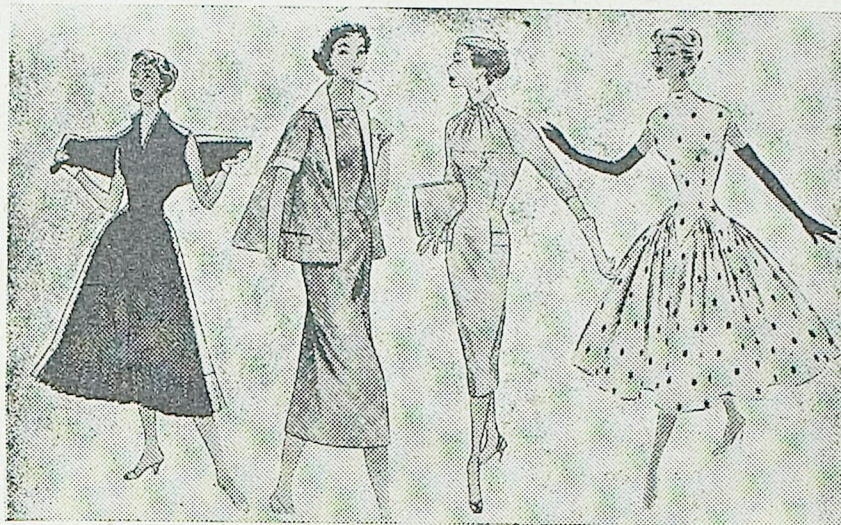
Vsaka šola bi morala imeti tudi mlečno kuhinjo, kar bi z dobro organizacijo zelo lahko uresničili, ker nudi RK dovolj brezplačne hrane za vse otroke. Predpogoj, da bodo šolske mlečne kuhinje dobro delovale, je skrb Sveta za socialno skrbstvo in Sveta za pravo sveto ter v šolskem proračunu predvideni honorar za človeka, ki bo pripravil malice. Na vasi daje lahko materialno osnovo za mlečno ali šolsko kuhinjo tudi šolski vrt. Eden izmed virov do-

Dva modela ljudskih in preprostih poletnih oblek

hodkov pa bi lahko bil določen odstotek davka na alkoholne pijače, za kar bi morale občine sprejeti ustrezne ukrepe. Primer za to imamo v divjaški občini. Finančno pomoč mlečnim kuhinjam lahko nudijo tudi zadrage, podjetja in druge organizacije, ki so zainteresirane za preskrbo otrok. Seveda je treba računati tudi na prispevek staršev, za kar lahko računamo 10 do 20 din za eno malico.

Seveda bo marsikateri predlog, o katerem smo govorili, najprej uresničljiv in možen v okviru bodočih hišnih skupnosti oziroma področnih hišnih svetov, ki bodo lahko organizirali najrazličnejše oblike pomoči družinam.

Štirje modeli oblek za poletje. Kakor vidite, je pikčasto blago zelo priljubljeno, saj mu ne morete odrekati uporabnosti za vsako priložnost

Žene v organih ljudske oblasti in družbenega upravljanja

S SEJE OKRAJNEGA ODBORA ZVEZE ŽENSKIH DRUŠTEV

Pretekli teden se je v Kopru sestal okrajni odbor Zveze ženskih društev in je razpravljal o problemih ženine razbremenitve in njenega sodelovanja v organih ljudske oblasti in družbenega upravljanja. Na podlagi poročila in osnutka predloga tajništva Zveze ženskih društev za organizacijo gospodinskih birojev in servisov za pomoč v gospodinjstvu se je razvila živahna razprava in članice odbora so sprejele več sklepov.

PREMAJHNO ŠTEVILO ŽENA

je v raznih organih oblasti in družbenega upravljanja. Ker se zavedamo, da tudi žene prispevajo svoj delež pri ustvarjanju narodnega dohodka, smo mnenja, da je tudi pravilno in nujno potrebno, da soodločajo o razdelitvi tega dohodka in o načinu družbenega življenja. To pa je možno le, če žene sodelujejo v organih ljudske oblasti, delavskega in družbenega upravljanja.

V zvezi s tem problemom naj bi se Zveza ženskih društev zanimala, kako je z vključitvijo žena v večji meri v razne odbore, svete in komisije ter množične organizacije. Posebno nalogo bodo imela ženska društva pri bliž-

njih volitvah v organe ljudske oblasti. Skrbeti bo treba, da bo primerno število žena kandidiralo in da bodo tudi izvoljene.

ZA RAZBREMENITEV ŽENE

je bilo več konkretnih predlogov. O gospodinskih servisih smo že pisali, o drugem predlogu, to je prenosu nekaterih gospodinskih del izven družine, pa pišemo danes v drugem članku. O tretjem predlogu, izdelavi sodobne in praktične stanovanjske opreme in gospodinskih pripomočkov ter izboljšanju uslug trgovske mreže, bomo pisali bolj podrobno prihodnjič.

PONEKOD SO ŽE OSNOVNI POGOJI

za organizacijo gospodinskih centrov. To so predvsem občinska središča Koper, Izola, Postojna, Sežana in Ilirska Bistrica. Zveza ženskih društev predlaga, naj bi v teh krajih organizirali najprej gospodinske centre kot proračunske ustanove Sveta za prosveto. Strokovno bi bili ti centri vezani na okrajni Zavod za pospeševanje gospodinjstva. Seveda bi bilo želeli, da bi imeli sčasoma take centre v vseh naših občinskih središčih.

Razvijanje te gospodinske pospeševalne službe narekujejo vedno večjo potrebo po strokovnih gospodinskih učiteljicah, zato naj bi članice okrajnega odbora in ženskih društev na terenu propagirale med absolventkami nižje gimnazije, naj se vpišejo v gospodinski oddelek Srednje ekonomske šole v Kopru.

SODELOVANJE NA TERENU

je potrebno zlasti med društvi za pospeševanje gospodinjstva in odbori združnic, kajti le tako bodo lahko uspešno rešena vprašanja gospodinskega izobraževanja in razbremenitve žena. Kjer pa ni niti društva žena niti odbora združnic, kot je primer v Piranu in Divači, naj bi te važne naloge prevzelo Društvo prijateljev mladine.

družni NASVETI

Ce se nam jedila prismojijo, ne smemo dodajati vode in jih mešati. Preostalo užito jed stresemo v drugo posodo, v katero smo poprej dali nekoliko masti in vode.

Ce bi rade skuhale počena jajca, dodajmo vodi noževno konico soli ali pa zavijmo jajca vsako posebej v svilen papir, prevezimo jih in tako skuhamo.

BOLNIČARKA METODA

(Odlomek iz romana Vasje Ocvirka HAJKA, ki bo izšel pri Založbi Lipa v Kopru sredi avgusta za 15. obletnico Roške ofenzive.)

Pogladil je svojo zbrojevko tako nežno, kakor da bi miloval živo bitje. Od konca cevi pa do okovanega kopita so mu drsli umazani prsti, ki so mu malce drhteli. Težko je zadrževal solze, ki so mu silile v oči. Ni jih pokazal, četudi je od napa stiskal zobe. Vsem je bilo mučno. Podzavestno je vsakemu izmed njih vstal pred očmi dom, družina, starši. Podoba, kakršna se jim je vtisnila v spomin, preden so prišli za puške. Lukova kratka zgodba jim je to idilično podobo nekoliko skazila. Domači pobiti, otroci z materami v internaciji, hiše izropane in požgane... Doma ni več, dom je neizbrisna slovenska hosta.

»Se vam lahko priključimo, tovariš komandant?« je boječe vprašal Luka.

»Z veseljem sprejemamo takšne gade, kakor je vaša trojka,« se je razživel Rok. »Kot nalašč ste prišli. Zvečer gremo na akcijo.«

»Akcijo?« se je zbudil Frenk.

»Civilisti v bližnji vasi so ujeli našega tovariša. Najbrž je bil ranjen, ker se ni mogel umakniti,«

je mirno povedal Rok. »Matijo?« se je zgrozila Metoda in oči so se ji divje zaskrile.

»Da, Matijo,« je počasi nadaljeval Rok. »Zapri so ga v zaščitnikovo hišo sredi vasi. Če ga ne rešimo nocoj, ga bodo jutri že izročili Lahom.«

»Matijo so ujeli?« se je čudil Luka. »Ti revež, ti! To praklinja in psuje! Rad bi ga slišal.«

»Gotovo ga pošteno tepejo,« je premišljeval Rok.

»O, seveda!« je pokimal Luka. »Takšne so njihove navade, katerih so se naučili pri Lahih... Ne bo ga težko osvoboditi.«

»Nikakor ne bomo smeli spraviti vse vasi pokonci. Upoštevati moramo, da je vas oborožena.«

»S čim?«

»Z italijanskimi bombami.«

»Oh, kdo bi se bal laških paradajzaric!«

»Nekateri morajo imeti tudi poške. Danes jih sicer še niso uporabili, a vem, da bi jih, če bi jim trda predla.«

»Ali ponoči stražarčijo?«

»Zelo verjetno je, da hodi ponoči po vasi oborožen stražar. Gotovo je tudi pri ujetniku stražar. Da nima v roki kuhinjske, je jasno.«

»Da bi le imeli koga, ki bi nam odprl vrata od znotraj,« je glasno mislil Luka.

Metoda je napeto poslušala ta skopi razgovor in v glavi se ji je nenadoma nekaj prižgalo. Vstala je, pograbila svoj nahrbtnik in izginila za grmovje.

»Kaj pa ji je?« je Rok presenečeno gledal za njo.

Vsi so se spogledali in skomignili z rameni.

»Z babami je hudič, najbolj pa v vojski,« se je oglašil sicer molčeči Savo.

Luko je pogrelo. Brž ga je nahrulil:

»Tovariš, bodi tako dober in ne govori o babah takrat, kadar stoji pred teboj vojak, pa čeprav je ženska.«

Savo se je dvignil in hotel odgovoriti, a ga je Rok ustavil:

»Ravno pravi se je oglašil, da bi koga zmerjal z babo. Spoznali smo, da so tudi nekateri moški v odločilnih trenutkih babe.«

Savo je pogoltnil zboldljaj in spet sedel. Naslonil se je na komolce in se bedasto smehljaj. Na kaj je mislil, ni mogel nihče uganiti. Da kuje v svoji glavi nepošteno načrte, je vedel vsak. Zato je vsak od njih iz dneva v dan prežal nanj, na vsako njegovo kretnjo in na vsako njegovo besedo.

Izza grmovja se je prikazala Metoda. Vsi so od zaprepadenja onemeli. O partizanki Metodi ni bilo več sledu. Pred njimi je stala kmečka deklica z dolgim krilom in kratkim jopičem ter s pisano ruto na glavi. Zasmehljali so se in tudi njej je za hip zaigral smehljaj na licih.

»Me bodo imeli za kmečko dekle, ki je pobegnilo pred partizanskim terorjem?« je vprašala.

»Kaj pa nameravaš?« Rok ni mogel verjeti svojim očem.

»Odšla bom v vas v hišo, v kateri je zaprt Matija, in prosila ljudi za hrano in prenočišče. Ponoči vam bom odprla vrata in Matija bo rešen, preden se bo zbudil kdo od domačinov.«

Komandant se je nasmehnil. Prekleta smrklija, kaj si vse upa, jo je obžaloval. Dolgo je tuhtal, ali naj jo pusti v vas ali ne. Vedel je, da bi se uprla njegovi prepovedi. Metoda si je ta načrt vtepla v glavo in nesmisel bi jo bilo ovirati pri njegovi uresničitvi. Po njegovem zamisel ni bila neumna, nasprotno,

celo zelo posrečena in izvedljiva. Ali ji bo Metoda kos? Da je z vragom in trmasta, to je lahko spoznal vsak, kdor jo je opazoval zadnje dni.

»Imaš pištolo?«

»Imam,« je pokimala in udarila po desnem žepu svoje jopice.

Kaj jim boš rekla?«

»Da sem pobegnila pred partizani iz Kočevske.«

»Veš, v kateri hiši je Matija?«

»Ne.«

»Z one strani tretja na levi... Pred vhodom so opečnate stopnice. Ne moreš zgrešiti.«

»Kdaj pridete po Matijo?«

»Okoli polnoči.«

»Dobro. Najprej oprezujte okoli oken, da se vam oglasim. Čakala vas bom. Ni me treba klicati. In ne delajte prevelikega šundra.«

»Le ti pazi, da ti ne bo spodletelo,« jo je opozarjal Rok.

»Ne skrbi!« se je nasmehnila in dvignila pest.

»Smrt fašizmu!«

»Svobodo narodu!« je odzdravil komandant, za njim pa vsi ostali.

Nekaj hipov je obstala s pogledom na Savu, ki jo je gledal na pol radovedno in na pol posmehljivo, in že je ni bilo več videti. Samo njene stopinje so slišali, ki so se ugrezale v suho listje in dražje. Dolgo so vsi molčali in gledali v smer, v katero je odšla. Rok se je spomnil svojega dekleta za bodečo žico Ljubljane. Kaj dela zdaj? Se vedno tako zvesto prenaša partizansko pošto in vodi za nos Lahe? Morda je že v zaporu ali v daljni internaciji? Zadnje njeno pošto je dobil pred dvema mesecema. »Vzdrži, moj dragi junak,« mu je pisala. »Tudi jaz pridem za teboj, če mi bo huda predla. Dotlej pa na svidenje!« Vrag naj razume ženske, je priznal! Takšno mestno, razvajeno, skoraj razneženo bitje, pa ti nenadoma tako hladnokrvno počti laškega oficirja, kakor bi pojedla sladoled. O, kako bi se mu zdaj prilagajal!

»Od samega vruga je!« jo je obžaloval Luka.

Ta se je spomnil svoje sestre, ki jo je bilo samo delo za partizane, ki ni mirovala ne podnevi, ne ponoči, ki je kuhala partizanski patruljam, ko pa so fantje posedli okrog polne skledice, je vzela enemu od njih puško in popazila okoli hiše, da so borci lahko v miru pojedli. »Ne rini brezglavo pred puške,« mu je vedno svetovala, kadar se je oglašil doma. »Mistiš, da moraš ti sam pobiti fašiste? Pusti še drugim malo! Le nikar se ne izgovarjaj! Vse sem slišala. Kar sam se lotiš s svojim peskom cele kolone. Nekež jo boš skupil, takrat bo prepozno.« Skupila jo je ona. Z očetom, materjo in bratom so jo ustrelili pred hišo. Na pol živa trupla so pometali v gorečo hišo. Njena trdovratna pripadnost pravični stvari je zgorela šele v ognju, ki jo je zadušil.

»Ravno toliko norja je, da bo izvedla to akcijo,« je pregruntal Brane. »Moja sestra je prav takšna. Tudi ona bi se za kaj takšnega odločila.«

»O, verjame,« je potrdil Rok, ki je njegovo sestro dobro poznal.

ZA NAŠE KMETOVALCE • ZA NAŠE KMETOVALCE • ZA NAŠE KMETOVALCE • ZA NAŠE KMETOVALCE • ZA NAŠE KMETOVALCE

Križanje paradižnikov

Lahko trdimo, da na Koprskem zavzema po ustvarjenem narodnem dohodku v vrtnarstvu prvo mesto paradižnik. Stremenje kmetovalca ob slovenski obali je bilo in bo, da doseže čim večji hektarski donos v paradižnikovih nasadih, predvsem pa pridelovanje tistih sort, ki jih tržišče najbolj išče.

Eden izmed načinov povečanja pridelka je tudi heterozis. Z njim lahko dosežemo prav tako veliko povečanje donosa kot ga dosežemo z dodatnim gnojenjem, namakanjem, z boljšo nego ali pa z uporabo selekcioniranega materiala.

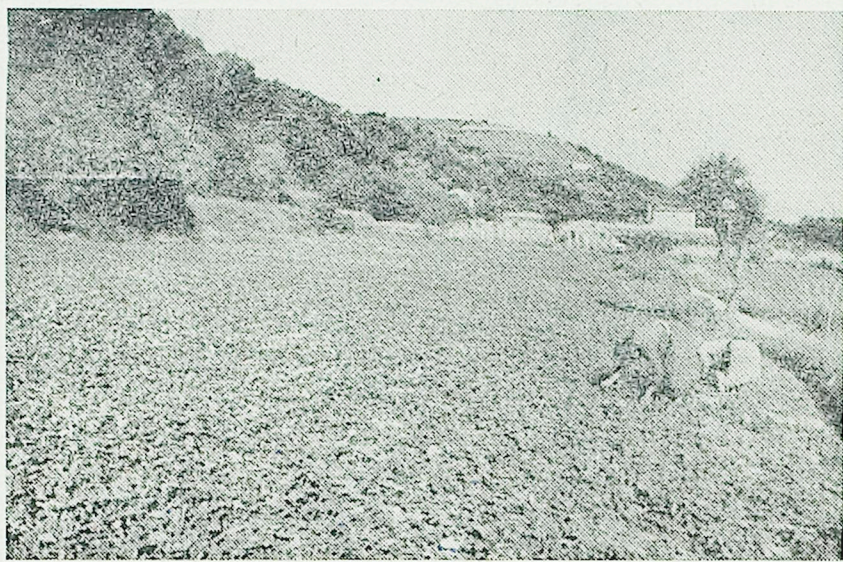
Kaj je pravzaprav heterozis ali heteroza? To je križanje dveh različnih sort. Marsikdo se bo spomnil na heterozno koruzo, o kateri je bilo že veliko govora. To je koruza, ki je dala prvo leto po posaditvi precej višji pridelek kot druga. Če smo vzeli seme od te koruze in jo posejali tudi naslednje leto, nismo dosegli tako visokega pridelka kot prvo leto. Heterotičen učinek je ravno v izrednem zvišanju pridelka, ki se najbolj očitno pokaže v prvem letu, nato pa spet pada. Tega koruznega semena nismo doslej

proizvajali doma v večjih količinah, temveč smo ga uvozili iz drugih držav.

Večji pridelek bi pa lahko dosegli tudi pri paradižniku, če bi sejali njegovo heterozno seme. Takšno seme bi lahko proizvedli doma. Učinek, ki ga dosežemo z njim, je torej enak učinku, ki ga

da zelo močno gnojenje. Rastlina je bujnejše rasti in da do 20% večji pridelek kot matična rastlina, prav tako pa se lahko s križanjem doseže zgodnejša zoričev.

S heterozo paradižnika so se ukvarjali že nekateri tuji strokovnjaki in praktiki (Cermak,

Paradižnikovo polje

Pri negi trsa je važno tudi privezovanje mladik

Vsa poletna opravila na trsu od mandanja do vršičkanja spremlja tudi zelo važno opravilo, ki ga imenujemo vez ali privezovanje mladik. Mladike moramo namreč vezati bolj vodoravno, če hočemo imeti večji pridelek, ali navpično, če želimo vzgojiti močne mladike, ki so potrebne za vzgojo trsa v prihodnjem letu; se pravi, da lahko že z različnim privezovanjem vplivamo tako na količino pridelka kot na bujnost mladik.

Dokazano je namreč, da ima grozdje vezane trte več sladkorja in manj kisline kot pa grozdje nevezane trte. Seveda to ne velja za južne (aridne) predele kot je Dalmacija, kjer je osonečenje močno, padavin pa je med letom zelo malo. Rast trsa v tamkajšnjih krajih ni bujna in zato tudi privezovanje mladik ni potrebno. V naših krajih, konkretno na Koprskem, pri visokih vzgojih trsa mladik navadno ne vezemo, temveč jih pustimo pri miru, da visijo svobodno. Je pa priporočljivo pri najmodernejših načinih visoke vzgoje, da jih vezemo, in sicer tako, da napelujemo mladike med dvojno žico in to na določeni višini.

Važnejše je vezanje pri nizkih in srednjevisokih vzgojih, bodisi pri piramidalni (štirje trsi vsajeni v kvadrat, vzgojeni k skup-

nemu vrhu), bodisi pri žični (sistem Guyot). Pri prvem načinu vzgoje je vez zelo preprosta, medtem ko je pri žični vzgoji prav, da vezemo mladike, izrasle iz šparona, na drugo žico in jih nad žico pinciramo. Na tretjo žico privezujemo mladike iz reznikov.

Prvič vezemo, ko so poganjki dolgi 30 do 50 cm. Najbolje je, če vezemo vsak poganjek posebej, ker so tako mladike najbolj enakomerno razvrščene. Toda ker je to delo zamudno, vezemo navadno po več mladik oziroma poganjkov skupaj. To delo pa bomo najhitreje opravili, če bomo pri postavljanju žične armature mislili tudi na privezovanje mladik: druga vrsta žice mora biti dvojna in med njiju potegnemo izrasle mladike.

Trte oziroma njenih mladik ne vezemo samo zaradi zaščite pred vetrom in zaradi lažje obdelave, temveč tudi zaradi boljše osvetlitve in odpornosti proti boleznim. Boljša osvetlitev poveča namreč asimilacijo in s tem rodnost trsa ter zrelost lesa. Posebno rodne mladike je potrebno privezovati zato, da se ne zvijejo ali polomijo in da ne zasenčijo tal. Za vezanje poganjkov na oporo imamo več sredstev, najboljša pa je rafija. Inž. J. G.

Primmel, Donald, Dascalov) in ker so dosegli lepe uspehe, je tudi Zavod za jadranske kulture v Skočjanu začel s proizvodnjo heteroznega semena paradižnika. Ze dve leti proučuje učinek heteroze na paradižnikih. Doslej so že zabeležili več pozitivnih rezultatov dela, saj so heterotične rastline dale vedno 20% višji pridelek kot matične.

Kako bi torej sami začeli s proizvodnjo heterotičnega semena?

Potrebno je imeti vsaj dve različni sorti, ki bosta služili kot roditeljski rastlini. Vzamemo na primer sorto Renska Slava in American, ki sta na Koprskem zelo razširjeni. Sorta American je materina, sorta Renska Slava pa je očetova rastlina, se pravi, da bomo od slednje vzeli cvetni prah. Cvetove na matični rastlini American je treba kastrirati še ko so zeleni, to pomeni, da jim takrat odstranimo vse prašnike. Na pesti plodnice moramo nanesti cvetni prah, ki ga dobimo od Sorte Renska Slava. Važno je, da to opravimo ob lepem vremenu. Ko dobimo prakso v tem delu, lahko dnevno križamo 100 do 150 cvetov in tako proizvedemo 20 do 30 gramov semena, ki zadošča za 25 arov zemljišča, posajenega s paradižnikom, to je približno 5000 rastlin.

Inž. B. G.

Mladi zadružniki so se pogovorili

Več kot osemdeset kmečkih fantov in deklet, v glavnem mladi zadružniki koprškega okraja, so se pred dnevi udeležili posvetovanja mladih zadružnikov, ki sta bili v Kopru in Postojni. Obe posvetovanji sta imeli značaj občnega zbora, saj so na njih izvolili tudi novo okrajno vodstvo. Med gosti so bili predstavniki Okrajne zadružne zveze, poslovnih zvez koprškega okraja ter predstavniki Okrajnega in občinskih komitejev ZKS.

Medtem ko so v drugih predelih Slovenije organizacije aktivov mladih zadružnikov začele z delom že leta 1954 in imajo tako rekoč že triletno delovno izkušnjo, so na področju koprškega okraja ti aktivni zaživeli pravzaprav šele lani. V prvem letu njihovega dela je bilo nujno potrebno kmečko mladino najprej organizirati in pa zavoljo tega ni bilo možno računati s kakšnimi drugimi vidnimi uspehi. Kljub temu pa lahko zabeležimo več lepih rezultatov dela in to predvsem tam, kjer se je kmečka mladina aktivno vključila v kmetijske zadruge, kot n. pr. v Marezigah, Smarjah, Pivki, Ilirski Bistrici ali pa, kjer je aktivno poselja v reševanje problemov splošne kmetijsko-gospodarske politike naše vasi.

Vendar moramo ugotoviti, da imajo aktivni mladih zadružnikov

Nov proizvod Zadružnika

Okrog 15. julija bodo pri podjetju Zadružnik v Ilirski Bistrici odprli nov obrat, kjer bodo začeli s proizvodnjo mlečne kisline. Kot vemo, je ta na našem tržišču precej iskana. Mnogo jo uporablja zlasti prehranska industrija.

Nov obrat je za podjetje velikega pomena, saj bo omogočil, da bodo mleko, ki ga predelujejo, lahko res izkoristili do skrajne mere. Že doslej je podjetje pridobivalo iz posnetega mleka kazein, ostanke pa so dajali kmetom kot krmo za prašiče. Zdaj bodo pred tem izločili še mlečno kislino. V podjetju predvidevajo, da bodo lahko zaradi popolnejšega izkoriščanja mleka v bližnji prihodnosti znižali cene nekaterim drugim svojim proizvodom.

Člani aktivov mladih zadružnikov — berite in dopisujte v »Slovenski Jadran«!

predvsem prišlo v poštev glede na naše razmere?

Odg.: Menim, da bi pri nas lahko s pridom uporabili njihove izkušnje v vrtnarstvu in vinogradništvu, zlasti še tu na Koprskem, kjer so te panoge na prvem mestu v naši kmetijski proizvodnji. Pa tudi oni bi se lahko marsikaj naučili od nas. Zato si s svoje strani prizadevajo za tesnejše sodelovanje. Zanima jih zlasti sistem terasiranja, ki ga z uspehom uvajamo tu v Istri, naši poskusi s hibridno koruzo in podobno. Menim, da bi bilo tesnejše sodelovanje in izmenjava izkušenj zelo koristna tako za nas kakor tudi zanje.

Vpr.: Bi nam hoteli povedati še kaj o ljudeh in o tem, kako ste se počutili med njimi?

Odg.: Reči moram, da so nas povsod sprejeli z izredno pozornostjo, uradno kot neuradno, ob obiskih zadruge in ustanov. Opazil sem, da si želijo prijateljskih odnosov z nami. Naj povem značilen primer iz neke zadruge, kjer nas je pozdravil postaren zadružnik in ob tej priložnosti poudaril, da so naši narodi vedno čutili potrebo po medsebojnem prijateljstvu, čeprav bi po raznih zgodovinskih dogodkih v bližji in daljni preteklosti lahko sklepali drugače. »Zmeraj so nas hujskali drugi in ustvarjali med nami razdor,« je zaključil ob občem odobravanju, »in čas je, da s tem prenehamo.« Menim, da je ta želja stvarna in iskrena in da jo je mogoče tudi uresničiti.

Pred nedavnim je delegacija naših kmetijcev obiskala Bolgarijo. Član te delegacije, ki jo je vodil predsednik Gospodarskega odbora NR BiH, je bil tudi predsednik Okrajne zadružne zveze koprškega okraja tovariš Franc Kralj-Petek. Po povratku smo ga zaprosili, da nam pove nekaj o svojih vtisih s potovanja.

Vpr.: Tovariš predsednik, bi nam lahko povedali nekaj vtisov o razvoju kmetijske proizvodnje v Bolgariji?

Odg.: Priznati moramo, da so Bolgari v kmetijski proizvodnji dosegli precejšnje uspehe. Zlasti so razvili svoje vrtnarstvo, vinogradništvo in podobne panoge, medtem ko so občutno skrčili površine pod žitaricami. Svojo kmetijsko proizvodnjo so namreč prilagodili sovjetskemu trgu, ki je glavni potrošnik njihovih kmetijskih pridelkov te vrste. Zato so zelo razširili površine, kjer gojijo jagode, paradižnik in drugo povrtnino. Uredili so tudi velike namakalne naprave. Samo v okolici Plovdiva, kjer je njihov najplodnejši bazen, namakajo nad 100.000 ha zemljišča. Naj povem v ilustracijo, da so lansko leto izvozili 3700 vagonov jagod, kar je nedvomno zelo visoka številka. Nadalje sem opazil, da imajo na splošno tudi zelo dobre pogoje za vinogradništvo. Rahla peščena zemlja jim dovoljuje, da orjejo za vinograde le do 60 cm globine in razumljivo je, da je urejanje novih vinogradov združeno z

Večja izmenjava izkušenj bi bila v obojestransko korist

mnogo manjšimi stroški kot pri nas. Posebej se mi zdi potrebno poudariti, da imajo povsod popolnoma različne pojme glede sort, ki naj jih gojijo, kar jim omogoča dolgoletna tradicija. V tem pogledu so pred nami, ne moremo pa trditi tega za vse panoge. Seveda pri vsem tem ne smemo mimo dejstva, da je v Bolgariji vsa povojna gospodarska politika usmerjena k dvigu kmetijske proizvodnje in da so v ta namen povprečno investirali 15 do 17 odstotkov vsega narodnega dohodka. Na račun kmetijstva so precej zanemarjali druge panoge, vključno industrijo.

Vpr.: Je morda opaziti kake negativne posledice te, da tako rečemo, enostranske politike v tej deželi?

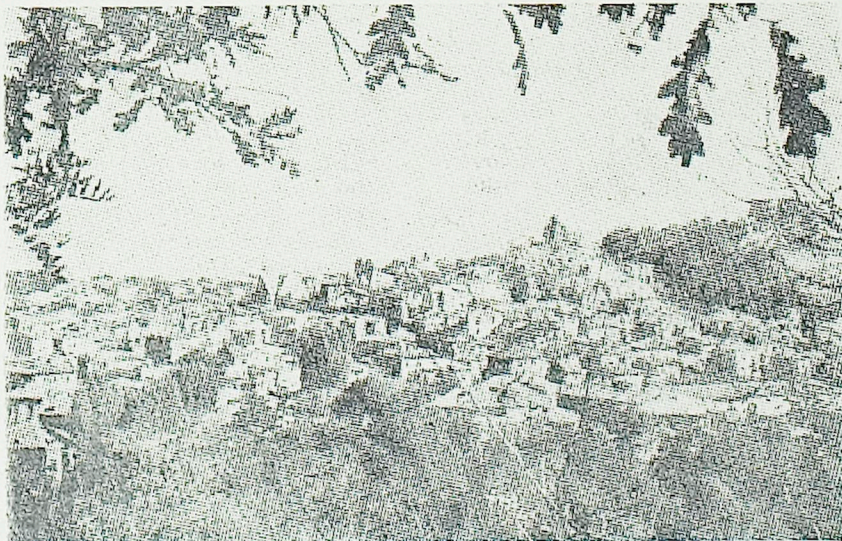
Odg.: Zanimivo je, da v kmetijstvu uporabljajo zelo malo mehanizacije. Ko sem proučeval vzroke za takšno stanje, sem dobil občutek, da imajo nekakšen strah pred njo. Gre za to: ker niso vzporedno gradili in razvijali industrije, niti predelovalne v takšni meri, kot bi to zahteval obični razvoj, preprosto nimajo kam z delovno silo, ki bi se ob uvedbi meha-

nizacije v kmetijstvu sprostila na področju. To bo po mojem mnenju tudi eden izmed najtežjih problemov, s katerim se bodo morali spoprijeti v bližnji bodočnosti, ker sicer obstaja nevarnost, da ostanejo na mestu.

Vpr.: Kaj bi nam lahko povedali o njihovih zadrugah in o življenju zadružnikov?

Odg.: Po podatkih, ki so nam jih dali, je vključenih v kmetijske obdelovalne zadruge 76 do 78% kmečkih gospodarstev z okrog 82% vsega kmečkega prebivalstva. Te zadruge so zelo velike in imajo pogostoma nad 1.500 ha obdelovalne zemlje. To omogoča načrtno in racionalno izkoriščanje površin. Spričo nizke stopnje mehanizacije, kar sem že omenil, pa dela v zadrugah velika večina ne kvalificiranih delavcev in potrošnja delovne sile glede na količino pridelkov je precejšnja. Razumljivo je tudi to, da je nagrada za delovni dan precej nizka in da je težko ustvariti pogoje za pravilno stimulacijo.

Vpr.: Ali menite, da bi se lahko tudi mi kaj naučili iz bolgarskih izkušenj, in kaj bi

Mesto Plovdiv na Bolgarskem

Razstava bodočih mojstrov

V Izoli se je te dni končal pouk v tamkajšnji Vajenski šoli. Letos so imeli tudi prve zaključne izpite, ki jih je izdelalo 25 vajencev izmed 27 prijavljenih. Ob tej priložnosti so vajenci priredili lepo razstavo svojih izdelkov, da bi tako pokazali, česa so se naučili.

Vajenska šola deluje že drugo leto in ima tri letnike. Začela je namreč že predlanskim s prvim in drugim razredom, v katerega je sprejela vajence s tega področja, ki so prej obiskovali Vajensko šolo v Idriji. Skupaj redno obiskuje šolo 172 vajencev. Med njimi je največ kovinarjev, za temi pa so mizarji in avtomehaničarji. Razen tega je še nekaj drugih poklicev, ki pa nimajo svojih posebnih oddelkov. Zelo dober obisk med šolskim letom kaže, da podjetja gledajo resno na to ustanovo in skrbijo, da njihovi vajenci redno obiskujejo šolo.

Seveda ima šola tudi določene težave. Med temi so zlasti pomanjkanje strokovnih učnih pomoči, strokovne literature in učil. V tem pogledu so ji priskočila na pomoč nekatera podjetja. Zlasti je treba pohvaliti Ribo iz Izole, ki je darovala šoli popoln agregat. Uporabljajo ga kot učni pripomoček. Prav tako bodo prepustili šoli velik del razstavljenih predmetov.

Na razstavi je razen zares lepih izdelkov vajencev kovinske stroke posebno privlačen oddelek, kjer razstavljajo bodoči mizarji. Njihove lične izdelke obdučujejo številni obiskovalci, ki so z razstavo zelo zadovoljni. O tem priča knjiga vtisov, ki je polna laskavih pripomb. Razen izdelkov pa so razstavljeni tudi delovni dnevniki vajencev, prikaz strokovnih ekskurzij in podobno, iz česar lahko dobi obiskovalec še popolnejšo sliko o delovanju šole in o prizadevanju posameznikov. Uprava šole je

namreč med drugim poskrbela, da so si vsi vajenci ogledali po nekaj podjetij svoje stroke. Tako so bili kovinarji na Jesenicah, v tovarni Saturnus v Ljubljani in drugod. Avtomehaničarji so si med drugim ogledali podjetje Karoserija v Ljubljani, mizarji pa tovarno pohištva v Novi Gorici.

Letos nameravajo zgraditi pri šoli tako imenovano demonstracijsko delavnico. Ta je res potrebna, saj se zdaj vajenci, posebnost tisti iz manjših podjetij, nimajo kje seznanjati z raznim orodjem, ki ga bodo kasneje uporabljali pri svojem delu. —i

DIVAČA

Ob zaključku šolskega leta so šole na področju divaške občine s pestrimi kulturnoprosvetnimi, fizikalnimi ter drugimi prireditvami, med katere spadajo tudi razstave ročnih del in risb, dokazale, da je bilo preteklo šolsko leto zelo plodno. Najbolj uspele šolske proslave so bile v Divači, Senožečah, Misljicah in v Vremskem Britofu. Na prireditvah so nastopili pevski zbori, telovadci in recitatorji. Trinajst najboljših učencev vseh devetih šol divaške občine pa je predsednik ObBLO Divača Janko Valentinčič nagradil s knjižnimi nagradami. —er

Gluha mladina zaključila šolsko leto

Z vseh strani naše republike so prispeli zadnje nedeljo starši in svoji gojencev Zavoda za gluho mladino v Portorožu k zaključnim prireditvam. Nad tri četrtine staršev se je odzvalo vabilu uprave zavoda, ki je pripravila zanje bogat spored: razdelitev nagrad najboljšim učencem po razredih in članom posameznih delovnih sekcij, razstavo pismenih in ročnih izdelkov, roditeljski sestanek z raznimi referati, sestanek z razredniki, predavanje v avdiološkem (slušnem) oddelku in filmsko predstavo »Življenje brez zvoka«. Na razstavi so izstopale risbe in stenske slike, izdelki učencev, ženska ročna dela ter oddelek raznih diplom in priznanj prejetih na raznih srečanjih in tekmovanjih v športu, šahu in streljanju doma, v občini, okraju in republiki. Na roditeljskem sestanku in sestanku z razredniki so starši postavili več vprašanj v zvezi s postopanjem gluhih otrok v času velikih šolskih počitnic, njihovo vključitvijo v poklice, zanimanje občin za vzdrževanje otrok v zavodu in vzgojno vprašanja glede pubertetnih let. Sprejeti so bili sklepi o vsakoletnem roditeljskem sestanku v Portorožu, o vpisu staršev v Zvezo gluhih Jugoslavije in njihovo naročilo mesečnika te zveze »Naš glas«, ki prinaša med drugim tudi članke o vzgoji mladine. Ravnatelj zavoda je priporočal tesno povezavo staršev s to organiza-

Tri dni sta po vsej Ilirski Bistrici odmevali pesem in harmonika. Mladi fantje so z vseh strani prihajali na nabor. Po stari navadi so naravnost tekmovali med seboj, kdo bo imel lepši »pulselj« in pa lepše okrašen voz. Kot vidimo na sliki, Zabičani niso bili med zadnjimi. »Zato morate pohvaliti naša dekleta,« so mi ponosno povedali. Priznati jim moramo, da so se res potrudili, da bi njihovi bodoči vojaki ne prišli v sramoto pred drugimi

cijo, z okraji in občinami. Nadalje so starši prisostvovali v slušnem oddelku, kjer se izkoriščujejo ostanki sluha za boljši govor praktično gluhih otrok, in pogovoru med gojenci in ravnateljem, ki je govoril za njihovimi hrbiti v mikrofoni. Njihov otrok sliši? Slušni aparat bo po takih vajah v zavodu lahko otrok uporabljal po izstopu iz šole. Teh aparatov se lahko poslužuje v zavodu nekaj nad 50% otrok. In filmska predstava? V prvem delu je prikazala šolanje in vzgajanje teh otrok po raznih zavodih naše države, v drugem skrb in delo Zveze gluhih Jugoslavije v vključevanju svojih članov v produkcijo lastnih gospodarskih podjetij in drugih gospodarskih ustanov. Tu so se starši pomirili s skrbjo o bodočnosti svojih otrok, ker so videli kaj vse delajo in kaj vse lahko postanejo njihovi otroci. V. R.

Tudi reševalna postaja kliče na pomoč

Teritorialno področje postojnske reševalne postaje je precej obsežno. Postojnski reševalci morajo prepeljati bolnike in ponesrečence s področja, katerega meja teče od Grčarice preko Planine do Sv. Vida nad Cerknico, preko Prezida, po meji bivšega OLO Ilirska Bistrica ter mimo Divače, Senožeč do Vipave na Podkraj.

Postojnska reševalna postaja ima 5 rešilnih avtomobilov: eden je stalno v Cerknici, drugi v Ilirski Bistrici, trije pa v Postojni. Od slednjih treh sta trenutno le dva usposobljena za vožnje.

Priznanje je bilo toplo in iskreno

V ponedeljek, 24. junija je nižja glasbena šola v Sežani zaključila letošnje šolsko leto z javnim nastopom svojih gojencev. Izredno veliko prisotnih obiskovalcev javnega koncerta ter njihove prisrčne pohvalne izjave o kvaliteti izvajanja del so bile resnično priznanje za trud tako nastopajočih kakor tudi vodstvu in profsorskemu zboru te šole. Tovarš Amon Ambrožič je ob tej priložnosti izrekel iskreno čestitke staršem in šolskega odbora, ravnatelju in profsorskemu zboru nižje glasbene šole v Sežani.

Ta izredno lep kulturni dogodek pa je najzgovornejši dokaz o neutemeljenosti ukinutve nižjih glasbenih šol, češ da ne dajejo dovolj kadra za prosvetna društva. —or

Pisma uredništvu

Tovariš urednik,

presodite, prosim, dogodek, ki se mi je primeril dne 19. junija v pisarni Zavoda za socialno zavarovanje v Ilirski Bistrici. Takale je zadeva: Po poklicu sem snažilka, vdova s 3 nepreskrbljenimi otroki. Plače imam 5.900.— din in dobivam polni otroški dodatek za vse otroke. Leta 1952. smo pri Okrajnem sodišču v Ilirski Bistrici sklenili dediči po pokojnem očetu pogodbo, po kateri sem svoj delež odstopila bratu. Torej sem od leta 1952 brez nepremičnin. Sodišče po tej pogodbi ni izdalo sklepa in sedaj zahteva Zavod za soc. zavarovanje povrnitev celotnih otroških dodatkov od 1952. leta naprej. Navedenega dne sem se zglasila v uradu soc. zavarovanja, predložila pogodbo iz leta 1952 in izjavila službujoči nameščenki, da se mi zdi zahteva ZSZ neupravičena in glede na moje dohodke in ob treh nepreskrbljenih otrocih povsem neizvedljiva. V razpravljanju s tovarišico nameščenko se je tedaj vmešal drugi nameščenec tov. Zgur Jože in dejal: »Vi boste vrnil vse neupravičene otroške dodatke, ker nimate sklepa sodišča!« Nato sem rekla tov. Zguru, kako naj od plače 6.400 din vračam 8.220 din otroških dodatkov in kako naj preživljam sebe in svoje otroke. Tov. Zgur je nato odgovoril: »Vaši otroci mi niso nič mar, kdor jih je naredil, naj le skrbi zanje!« Izjavila sem, da ne morem verjeti, da bi bili v naši državi zakoni, ki bi opravičevali tak postopek, a tov. Zgur me je zavrnil: »Pojdite pa v Italijo, boste videli, kakšne dodatke boste dobivali tam!« Pojasnila sem še tov. Zguru, da ne bom hodila nikamor, temveč v svoji lastni domovini s poštenim delom preživljala sebe in svoje otroke.

Ne glede na pravilnost ali nepravilnost stališča Zavoda za soc. zavarovanje presodite, tov. urednik, ali res lahko na tak način odpravlja stranke nameščenec, ki ga je postavila in ki ga plačuje ljudska oblast?

FRANK MARIJA

Pripomba uredništvu: Tudi mi smo mnenja, da takšni nameščenec nimajo mesta v naših uradih. Če pa že so, jih je treba z ustreznimi

ukrepi tako korenito prevzgojiti, da bodo vpludni in uslužni pri opravljanju svoje službe. Prepričani smo, da se bo po tej objavi Okrajni zavod za socialno zavarovanje v Kopru zanimal za resničnost Vaših navedb glede na prizadetega nameščenca ter da bo brez dvoma proti njemu podvzel vzgojne korake.

Vaše pismo uredništvu pa smo objavili tudi zaradi svarila manjšemu delu drugih javnih nameščenec, ki niso do strank dovolj vpludni.

Tovariš urednik!

V avtobusu Il. Bistrica—Koper. Na postaji v Kozini. Nekateri potniki so se šli okrepčat v gostilno in zavarovali svoje sedeže s prtljago. Le en sedež je bil prazen in nezavaran. Nanj je sedla okrog 60 let stara žena, za njo pa je stal blizu 45-letni potnik in molčal. Ko je šofer to opazil, se je obregnil ob potnico:

»Slišite vi, tak vstanite vendar s tega sedeža! Ta mož že iz Ilirske Bistrice sedi na njem. Ne boste nesramni!«

»Oprostite, nihče mi ni povedal, da je prostor zaseden.« je dejala potnica ter se obrnila k sopotniku: »Prosim, pa se vsedite!«

In žena je hotela vstati. Mož pa, katerega sedež je bil, jo je rahlo potisnil nazaj in dejal:

»Kar sedite. Starejši ste od mene. Jaz lahko stojim, pa tudi spoštovanja do starejših so me nekoliko naučili.«

Kaj menite? Ali ne bi bilo pametneje, da bi šofer posvetil raje več pozornosti krmilu avtobusa, se ne briga za potnike, kako in kje sedijo, saj je za to sprevodnik, če pa že smatra za potrebno intervenirati, pa naj takrat, ko bo stvar na mestu? A. N.

KAM V NEDELJO?

Slavnik vabi

V nedeljo, 7. julija, okrog 11. ure bo otvoritev planinske koče na Slavniku. To kočico, ki je zgrajena v višini 1028 m, je zgradilo Planinsko društvo Koper.

Ob tej priložnosti se bo zbralo na Slavniku več sto turistov iz Slovenskega Primorja, Ljubljane in tudi iz Trsta.

Izletniki se lahko povzpnejo na Slavnik iz Podgorja, Petrinja, Klanca, Kozine in Jelovice. Vse poti na Slavnik so označene z markacijami. Iz Hrpolj vodi tudi delno dograjena cesta skoraj tik do vrha.

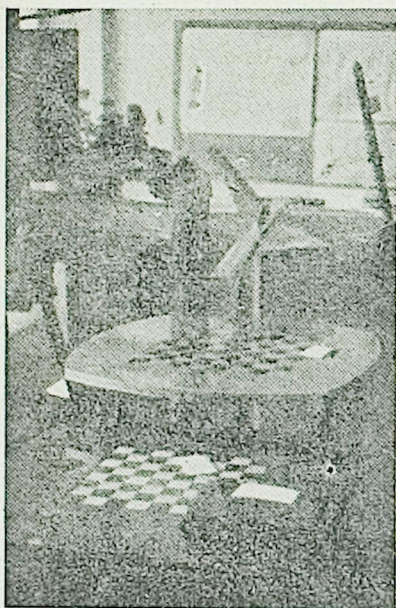
Tisti, ki bodo prišli na otvoritev koče na Slavniku z vlaki, lahko izstopijo v Kozini, Podgorju, Črnotičih ali pa v Prešnjici. Iz teh krajev je do vrha Slavnika, kjer stoji kočica, približno dve do tri ure hoda.

Kočica na Slavniku ima trideset ležišč, okrog nje pa je dovolj prostora za taborjenje.

Planinsko društvo v Kopru vabi vse ljubitelje planinarstva, da bi v čim večjem številu prisostvovali otvoritvi te koče, ki je zadnja planinska postojanka slovenske planinske transverzale.

Koprsko razglednica

Izdelki vajencev mizarске stroke

Najboljši so dobili nagrade

Pretekli teden je bila v sejni dvorani Občinskega ljudskega odbora Postojna slovesnost v čast šestim pionirjem-prometnikom, članom postojnskega prostovoljnega gasilskega društva. Slovesnosti so prisostvovali zastopniki Tajništva za notranje zadeve pri OLO Koper, postaje Ljudske milice v Postojni, sekretar Občinskega komiteja ZKS Zdravko Smrekar, predsednik Občinskega odbora SZDL Tone Sterle, zastopnik postojnskega profsorskega zbora ter predstavniki združenja šoferjev in mehanikov, avto-moto društva in občinske gasilske zveze.

Prisotne je pozdravil pomočnik načelnika okrajnega tajništva za notranje zadeve Stane Kovač, ki je poudaril prizadevanje tajništva za notranje zadeve OLO Koper za seznanjanje šolske mladine s cestnoprometnimi predpisi. V ta namen je bilo prirejenih več predavanj in nekaj razstav.

Ob tej priložnosti so navzoči gosti pohvalili šolska in prosvetna vodstva, ker so z razume-

vanjem spremljala vzgojo šolske mladine pri seznanjanju s cestnoprometnimi predpisi. Bilo je več primerov, ko so vzgojitelji v rednem pouku našli dovolj časa za poučevanje otrok, kako naj se obnašajo na cesti, da bi se izognili prometnim nesrečam.

V okviru te akcije za varnost prometa so v preteklem šolskem letu učenci in dijaki šol koprškega okraja pisali naloge z namenom, da bi se v njih odrazila slika otrok v pojmovanju in izvajanju cestnoprometnih predpisov. Najboljšo šolsko nalogo na to temo je napisala dijakinja četrtega razreda postojnske gimnazije Alenka Stele, ki je zanj prejela lepo, praktično nagrado (pribor za namizni tenis). Darilo ji je poklonilo okrajno tajništvo za notranje zadeve.

Nagrajeni so bili tudi člani pionirskega prometnega krožka Prostovoljnega gasilskega društva v Postojni, ker so se v izvrševanju cestnoprometne službe v zadnjem letu toliko usposobili, da lahko urejajo promet celo na Titovem trgu v Postojni.

Ština

TELESNA VZGOJA · ŠPORT · ŠAH

I. FESTIVAL SLOVENSKE FIZKULTURE V LJUBLJANI

Presenetljiv uspeh primorskih tekmovalcev

Prvi festival slovenske fizkulture v Ljubljani je bil brez dvoma ena naših največjih manifestacij uspehov telesne vzgoje. Na njem so prikazali številne in pestre oblike telesnovzgojne in športne dejavnosti, množičnost in kvaliteto. Predvsem pa je dokazal, da je v naših društvih Partizan zelo razvito tudi športno življenje in da danes ne more biti več govora o kakšni zastareli vadbi v tej organizaciji. Hkrati moramo poudariti zelo važno ugotovitev telesnovzgojnih in športnih delavcev, ki so se te dni zbrali na festivalu, glede nadaljnjega usmerjanja telesnovzgojne dejavnosti. Popolnoma pravilno so namreč ugotovili, da odstotek delovnih ljudi v naših telesnovzgojnih in športnih organizacijah zaostaja za tempom splošnega razvoja in da bo rešitev tega vprašanja prvenstvena prihodnja naloga naših društev Partizan in športnih organizacij.

Oglejmo si zdaj na kratko še delež Primorske na festivalu.

Predvsem moramo poudariti, da je bila Primorska zelo bogato zastopana v vseh športnih panogah tekmovanj in tudi v telovadnih točkah. Presenetljive uspehe so dosegli člani TVD Partizan zlasti v športnih panogah, saj so pobrali kar 20 prvih mest. Tako so med drugim zasedli odbojkarji Ilirske Bistrice prvo mesto v B razredu, postojnski košarkarji so bili drugi v moški in ženski konkurenci, rokometiške Kopra prve v B kategoriji, mladinke Pirana pa prve v rokometu v svoji skupini. Izkazali so se tudi igralci namiznega tenisa in atleti. Tako je Tolmin osvojil v namiznem tenisu prvo mesto v drugem razredu, Tolminčana Ličof in Toljat pa sta postala prvaka v tem razredu. Namiznoteniška ekipa koprškega Partizana je zasedla v A razredu tretje mesto in edina premagala prvaka Ko-

čevje. Glede atletov pa je treba omeniti predvsem Novo Gorico. Ušajeva, Komelova, Skarabotova in Kumer so prepričljivo osvojili več prvih mest in dokazali, da se primorska lahka atletika že močno bliža republiškemu povprečju. Ko govorimo o lahki atletiki, je treba omeniti še uspeh koprškega mladince Valdevita, ki je v skoku v višino v precej močni konkurenci zasedel drugo mesto, ter uspehe mladincev in mladink iz Nove Gorice, Vipave, Boveca, Postojne, Kanala in Renč v partizanskem mnogoboju.

Vsekakor bodo ti rezultati primorskim športnikom važna vzpodbuda za nadaljnje delo.

Nogomet

Idrijski Rudar pred kvalifikacijami

V nedeljo se bodo začela kvalifikacijska tekmovanja za vstop v ljubljansko primorsko nogometno ligo. Primorsko bo zastopal idrijski Rudar, Gorenjsko Jesenice in ljubljansko skupino

Domžale. Kvalifikacijske tekme bodo v najhujši vročini ves julij in v prvi polovici avgusta. Vsekakor čaka igralce precej napovor in ne bo odločalo samo znanje, temveč tudi vzdržljivost.

Seveda je usoda teh treh moštev predvsem odvisna od uspeha Krima. Če se bo namreč Krimu posrečilo plasirati se v prvo consko ligo, bodo vsa tri moštva postala člani ljubljansko-primorske lige, v nasprotnem primeru pa le dve.

Šah

ŽENSKO PRVENSTVO SLOVENIJE V IDRIJI

V Idriji se je začel turnir za letošnje žensko šahovsko prvenstvo Slovenije. Primorsko zastopa Štekarjeva iz Ajdovščine, ki je v prvem kolu premagala Arihovo.

OBVESTILO

Obiski bolnikov na Kirurški oddelku v Izoli so od 1. julija 1957 dalje samo ob nedeljah od 13. do 14. ure. Obiski ob sredah odpadejo.

Splošna bolnica Koper
Kirurški oddelček Izola.

PREKLIC

Preključujem žaljive besede, ki sem jih izrekla o tovarišici Premru Anici, Nova vas št. 8, ker so neresnične.

Semič Elvira,
Postojna.

TOVARNA KONZERV »ARRIGONI« - IZOLA sprejme v službo

DVE STENOTIPISTKI

Prednost imajo osebe z nekaj let prakse. — Plača po tarifnem pravilniku. — Ponudbe sprejme uprava tovarne do 15. VII. 1957.

Izvozno-uvozno podjetje »JADRAN« Export-Import Sežana sprejme v službo:

SEKRETARJA PODJETJA

— pogoji: najmanj 5 let prakse v zunanji trgovini

VEČ ADMINISTRATIVNIH MOČI

— pogoji: najmanj 2 leti prakse v administrativnem delu z znanjem strojepisja.
Nastop službe takoj ali po dogovoru. Plača po tarifnem pravilniku podjetja. Stanovanj ni na razpolago. Prošnje za sprejem naslovite na upravni odbor podjetja.

Radio KOPER

NEDELJA, 7. julija:

8.00 Kmetijska oddaja: Melioracije na Kobarškem — Obisk pri KZ Pregarje — 8.30 Športne lahke glasbe — 9.00 Oddaja za Beneške Slovence — 9.20 M. Ravel: Španska rapsodija — 10.45 Poje tenorist R. Kodermac iz Trsta — 10.30 Sosedni kraji in ljudje: Sovodnje ob Soči — 10.45 Glasbena medirga — 14.00 Glasba po željah — 15.00 Vesti — 15.10 Pojo: Mladinski zbor nižje gimnazije, mešani in dekliški zbor višje gimnazije iz Idrije p. v. M. Znidaršiča — 15.30 Nedeljski promenade koncert.

PONEDELJEK, 8. julija:

7.00 Glasba za dobro jutro — 7.30 Vesti — 7.45 Jutranji koledar — 13.30 Vesti — 13.40 Kmetijski nasveti — 13.45 Ponedeljkove popevke — 14.00 Od melodije do melodije — 14.30 Šport doma in po svetu — 14.40 To smo izbrali v naši diskoteki — 15.00 Vesti — 15.10 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.25 Slovenske narodne pojeta Božo in Miško, spremlja vaški kvintet.

TOREK, 9. julija:

7.15 Glasba za dobro jutro — 13.30 Vesti — 13.40 Kmetijski nasveti — 13.45 Torkov operni oder — 14.30 Gospodarsko življenje na Primorskem: Kaj kupujejo naši potrošniki na kredit — 14.40 Pisan športne lahke glasbe — 15.00 Vesti — 15.10 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.25 Narodne plesne izvajajo grupa MKUD »J. Vlahović« iz Zagreba.

SREDA, 10. julija:

7.15 Glasba za dobro jutro — 7.30 Vesti — 7.45 Jutranji koledar — 13.30 Vesti — 13.40 Kmetijski nasveti — 13.45 Ritmi in pevec od tu in tam —

14.00 Od melodije do melodije — 14.30 Kulturno življenje na Primorskem: Razgovori ob morju — 14.40 Ljubljanski komorni zbor p. v. M. Skoberneta izvaja pesmi A. Försterja, A. Hajdriha, R. Simonitja, L. Kramolca, M. Tomca, K. Maska, E. Adamiča in O. Deva — 15.00 Vesti — 15.10 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.25 Mažarska lahka glasba.

ČETRTEK, 11. julija:

7.15 Glasba za dobro jutro — 7.30 Vesti — 7.45 Jutranji koledar — 13.30 Vesti — 13.40 Kmetijski nasveti — 13.45 Glasba po željah — 14.30 Popolndanski glasbeni šport — 15.00 Vesti — 15.10 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.25 Trio Avenik z D. Filiplič in F. Koren.

PETEK, 12. julija:

7.15 Glasba za dobro jutro — 7.30 Vesti — 7.45 Jutranji koledar — 13.30 Vesti — 13.40 Kmetijski nasveti — 13.45 Tisoč in en takt — 14.30 Spoznajmo našo domovino: Obiskali smo Mostar — 14.40 Zabavne melodije — 15.00 Vesti — 15.10 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.25 Koroške narodne.

SOBOTA, 14. julija:

7.15 Glasba za dobro jutro — 7.30 Vesti — 7.45 Jutranji koledar — 13.30 Vesti — 13.40 Kmetijski nasveti — 13.45 Melodije in ritmi — 14.35 Za vsakogar nekaj — 15.00 Vesti — 15.10 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.25 Pojeta Z. Gasperšič in J. Triler, na harmoniki spremlja Avgust Staniko.

Kino

KOPER: 5., 6. in 7. julija ameriški barvni film NA DALJNEM SEVERU, 8. in 9. julija ameriški film NE KOT TUJEC, 10. in 11. julija sovjetski barvni film DVANAJSTA NOČ.

IZOLA: 5. julija brazilski film RAZBOJNIK, 6. in 7. julija ameriški film MOJ VOHUNČEK, 8. in 9. julija ameriški barvni film VEEKEND V WALDORFU, 10. in 11. julija ameriški film NE KOT TUJEC.

SEČOVLJE: 6. julija italijanski film NA OSTRINI MEČA, 7. julija ameriški film ROBIN HOOD AVSTRALIJE, 11. julija ameriški film MOJ VOHUNČEK.

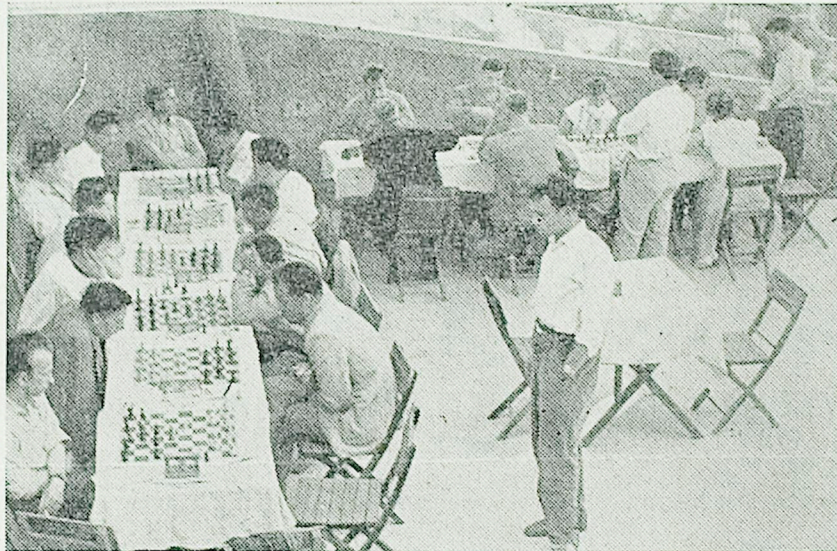
SMARJE: 6. julija ameriški barvni film OPUSTOŠENA DŽUNGLA, 7. julija italijanski film NA OSTRINI MEČA, 10. julija ameriški film MOJ VOHUNČEK.

SKOFIJE: 6. julija ameriški film ROBIN HOOD AVSTRALIJE, 7. julija brazilski film RAZBOJNIK, 10. julija ameriški barvni film VEEKEND V WALDORFU.

DEKANI: 6. julija brazilski film RAZBOJNIK, 7. julija ameriški film OPUSTOŠENA DŽUNGLA.

POSTOJNA: 5., 6. in 7. julija ameriški film NA GLADKI POVRŠINI, 9. in 10. julija ameriški film ZELI ME.

PIVKA: 6. in 7. julija ameriški film ONA ISČE SREČO, 10. in 11. julija ameriški film BLEDLIČNIKOVI SIN.

S šahovskega dvoboja med Koprom in Sežano

MAI OGLASI

V nedeljo, 29. junija zvečer, sem našel na glavni cesti pri Kačičah zavoj perila. Kdor ga je izgubil, naj se oglasi v upravi Slovenskega Jadrana.

Zamenjam novo dvosobno komfortno stanovanje v Beogradu za enakovredno v Kopru ali Portorožu. Naslov v upravi Slovenskega Jadrana.

Za nakup novih in rabljenih LAMBRETT se obrnite na trdiko Aldo Merolli, v Gorici, ul. Garibaldi št. 5, telefon 2723. Trdika uredi vse potrebno za izvoz. Pišite nam in dali Vam bomo vsa potrebna navodila!

DVOKOLESA od 7000 lir naprej in MOTORNA DVOKOLESA od 44.000 lir naprej dobite pri trdiki MARCON, Trst, Ulica Pietà 3. Darilne pakete pošiljamo tudi v inozemstvo in so brez carine!

POZOR! Ob priliki tržaškega velesejma nudimo po izredno nizkih cenah: KOLESA, CIKLO-MOTORJE, MOTORNA KOLESA ter vse nadomestne dele. Po naročilu pošiljamo tudi v inozemstvo. Obiščite trgovino Cottur, Trst, ulica Crispi 8.

ŽENSKA, stara od 18 do 40 let, ki bi hotela postati samostojna gospodinja na lepem kmečkem posestvu, naj pošlje svoj točen naslov na upravo »Slovenskega Jadrana« pod »Kmečki dom«. ISČEMO poverjenike za pridobivanje naročnikov na revijo »Progres« in »Maneken«. Zaslужek dober. Delo je primerno za študente, upokojence, gospodinjice in za osebe raznih poklicev, ki imajo veselje do komercialnih poslov. Osebe ali pismene ponudbe na: Uprava revije »Progres«, Ljubljana, Titova cesta 50.

Občinski ljudski odbor Divača razpisuje za dne 4. avgusta 1957 ob 9. uri na sedežu v Divači

JAVNO DRAŽBO

za prodajo naslednjih stanovanjskih hiš SLP:

1. enostanovanjska hiša z dvoriščem na Barki št. 41, izklicna cena	209.400.—
2. enostanovanjska hiša z dvoriščem na Barki št. 29, izklicna cena	38.925.—
3. enostanovanjska hiša in gospodarsko poslopje na Barki št. 17, izklicna cena	376.750.—
4. dvostanovanjska hiša z dvoriščem v Divači št. 59, izklicna cena	2.028.000.—
5. dvostanovanjska hiša z dvoriščem v Divači št. 14, izklicna cena	1.532.400.—
6. dvostanovanjska hiša z dvoriščem v Divači št. 83, izklicna cena	413.875.—
7. nerazdeljena polovica enostanovanjske hiše in dvorišča v Divači št. 11, izklicna cena	101.150.—
8. dvostanovanjska hiša z dvoriščem v Divači št. 53, izklicna cena	510.600.—
9. enostanovanjska hiša z dvoriščem v Kačičah št. 27, izklicna cena	262.500.—
10. enostanovanjska hiša s hlevom in dvoriščem v Kačičah št. 1, izklicna cena	87.900.—
11. enostanovanjska hiša z dvoriščem v Kačičah št. 26, izklicna cena	106.500.—
12. dvostanovanjska hiša z dvoriščem v Lokvi št. 136, izklicna cena	306.500.—
13. enostanovanjska hiša v Lokvi št. 191, izklicna cena	32.120.—
14. dvostanovanjska hiša, gospodarsko poslopje in dvorišče v Lokvi št. 104, izklicna cena	7.371.000.—
15. dvostanovanjska hiša, gospodarsko poslopje in dvorišče v Lokvi št. 78, izklicna cena	5.474.880.—
16. 1/2 enostanovanjske hiše, 1. nadstropje, v Lokvi št. 144, izklicna cena	412.650.—
17. enostanovanjska hiša z dvoriščem v Rodiku št. 78, izklicna cena	171.000.—
18. enostanovanjska hiša z dvoriščem v Rodiku št. 10, izklicna cena	50.800.—
19. enostanovanjska hiša, hlev in dvorišče v Rodiku št. 65, izklicna cena	122.800.—
20. enostanovanjska hiša v Rodiku št. 13, izklicna cena	127.500.—
21. enostanovanjska hiša in lopa v Rodiku št. 8, izklicna cena	334.050.—
22. enostanovanjska hiša in gospodarsko poslopje v Senožečah št. 34, izklicna cena	339.800.—
23. enostanovanjska hiša v Senožečah št. 132, izklicna cena	259.800.—

Vsak interesent mora pred začetkom dražbe položiti 15% izklicne cene kot kavcijo, ki se vrne po končanem dražbenem naroku oz. se vstaje v kupnino.

Način in pogoji plačila kupnine so objavljeni v odloku ObLO Divača o prodaji stanovanjskih hiš iz SLP na javni dražbi (Uradni vestnik okraja Koper, št. 26/1956).

Podrobnejša pojasnila lahko dobijo interesenti v uradnih dneh pri odseku za gospodarstvo ObLO Divača.

Spet huda pomorska nesreča. V gosti megli sta se trčili ob francoski obali dve veliki petrolejski ladji. Na eni je takoj izbruhnil požar, kasneje pa se je potopila. Pri tem je izgubilo življenje 13 mornarjev, več pa jih je bilo ranjenih. Na sliki: reševanje ranjenecv

Proti embargu

730 ameriških podjetij je pred kratkim zahtevalo od svoje vlade, da ukine prepoved izvoza ameriškega blaga na Kitajsko. Podjetja zahtevajo, da se prepoved, če je vlada že ne more popolnoma preklicati, vsaj omili, tako da bi lahko iz-

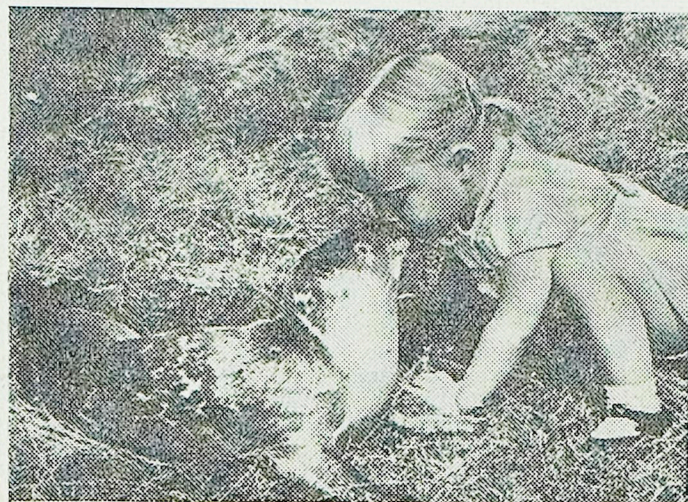
vozili določene vrste blaga. Znano je, da politika embarga v odnosu na LR Kitajsko povzroča ameriške- mu gospodarstvu veliko škodo, česar se najbolj zaveda o poslovni krogi.

ČEBELE IN MED

Splošno prevladuje mnenje, da nabirajo čebele med. To pa pravzaprav ni res. Čebele obiskujejo cvetke zaradi nektarja in tega potem spreminjajo v med, kot n. pr. krava spremeni travo v mleko. V nasprotju od navadnega sladkorja med ne zahteva nobene prebave. Pripravljen je tako, da ga telo vsrka takoj in lahko brez nadaljnega preide v krvni obtok. Zato je med idealno krepilno hranivo.

AKTOVKA LESA

S polno aktovko drv lahko skuhamo kosilo za pet oseb. Ta množina lesa bi pa lahko služila bolj koristno. Spremeniti bi se dala n. pr. v papir za sto časopisov po 12 strani ali v 2 kg grozdnega sladkorja ali 1,5 kg celične volne ali v enako količino celofana. Razcefrana ali zdrobljena na trske bi dala 1,2 m² vlaknatih ali 0,5 m² ostružnih plošč.

Tudi tjulenj je prav prijetna igračka. Kaže, da se z deklico, s katero ju vidimo skupaj na naši sliki, prav dobro razumeta. Zlasti mladiči so razpoloženi za igro in norčije ter v tem pogledu prekašajo celo mlade psičke in muce

METER DEBELO STEKLO

Zaradi uspešne zaštite pred smrtonosnim izžarevanjem pri atomskih poskusih v laboratorijih, morajo prostor, kjer se dogaja proces razpadanja atomov, zaščititi z debelimi svinčeni stenami. V te so vdolane šipe iz specialnega svinčnega stekla, ki mora biti najmanj en meter debelo.

VIDIŠ GOBO RASTI!

V Braziliji je doma Dicotyophora, gobasta cvetica, ki raste tako hitro, da je njeno rast mogoče zasledovati s prostim očesom. V eni sami uri zraste 30 cm visoko.

VEDNO VEČ DLAK PO TELESU

predvsem na bradi dobivajo ženske, odkar si strižejo lase na kratko. To ugotavlja v Monakovskem Medicinskem tedniku dr. J. Müller.

STRIC SAM

Stric Sam (Uncle Sam) pomeni pravega, zakrknjenega Amerikanca in pa Združene države Severne Amerike (ZDA). Ta označba je stara že nad 140 let. Ime ji je nehote in nevede dal dobričina Samuel Wilson iz New Yorka. Proti koncu 18. stoletja se je s

svojim bratom naselil v Troji ob reki Hudson. Zaradi njegove dobrodružnosti ga je staro in mlado nazivalo »Stric Sam«. Poštenjak kot je bil, je v drugi vojni med Anglijo in Ameriko nadzoroval pošiljanje živeža za vojsko. Pošiljke živil je označeval z U. S., kar je pomenilo United States (Združene države), ljudje pa so jih tolmačili z Uncle Sam.

BRAZILIJA

južnoameriška zvezna država, bi v svojem prostoru lahko razmestila celotno ozemlje Združenih držav Severne Amerike in še skoraj tri Jugoslavije zraven. Njena državna meja je dolga 13.000 km. Meji na vse države Južne Amerike razen na Čile in Ekvador. Prej je mejila tudi na ekvadorsko republiko, morala pa je odstopiti nekaj mejnega ozemlja republik Peru, ki jo je tako odrezala od Ekvadorja.

INDIJANCI V ZDA

Samo 342.000 jih je še, teh prvotnih prebivalcev Severne Amerike. Pripadajo okoli dve sto rodovom ter govorijo petinpetdeset različnih jezikov in več ko dve sto narečij. Ponekod živijo v posebnih rezervacijah.

BELGIJSKI ZID

Izračunali so, da bi se iz gradbenega materiala Keopsove piramide v Egiptu dal zgraditi okoli vse Belgije zid, visok 2 m, širok 66 cm in dolg 1800 km.

NENAVADEN OBISK

V avstralskem mestu Narranderi, Novi Južni Wales, je sedemletni deček poklical starše, ker je v svoji postelji našel »velikega psa v progasti pidžami«. Stopil je očka v otroško spalnico: na sinčkovi postelji je dremal mlad tiger. Prav tiste dni je goščeval v mestu neki cirкус in žival si je zaželela svobode.

ČASOPISNI BABILON

so ZDA, kjer tiskajo zdaj več kot 80 dnevnikov, 360 tednikov in poltednikov in nič koliko mesečnih časopisov v štiridesetih tujih jezikih.

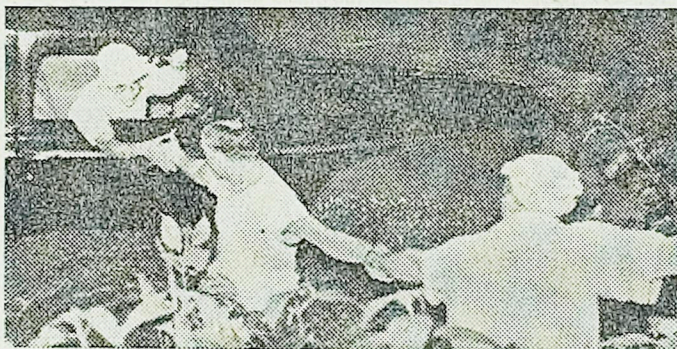
LETALO JE POBEGNILO

Ko so neke v ZDA preizkušali letalo, ki ga vodijo z zemlje z radijskimi valovi, so nenadoma naprave odpovedale. Letalo je začelo krožiti po svoji volji in prav lahko bi se bilo zgodilo, da bi tresčilo na neko mesto ali naselje in povzročilo nesrečo. Zato so poslali za njim več lovskih letal, ki so ga nazadnje sestrelili nad nenaseljenim področjem.

Krožni hlevi za živino

Na Češkem so začeli graditi nove vrste hlevov za govejo živino. Ti hlevi imajo obliko kroga, kar znatno poenostavlja gradnjo in obenem tudi znižuje gradbene stroške za okrog 30 odstotkov. Še večja prednost novih hlevov pa je v tem, da zaradi možnosti boljše organizacije dela pri živini

omogočajo zmanjšanje potrebnega števila zaposlenih ljudi za polovico v primeri z navadnimi hlevi četverokotne oblike.

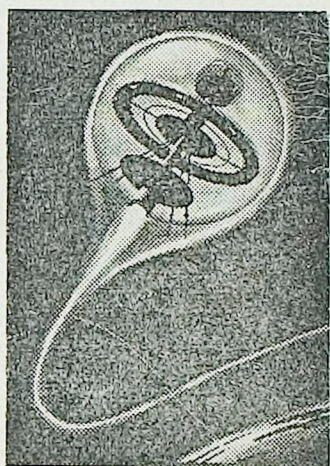

Ujeta v pesku. Neprevidna Američanka Katherine Masetta je s svojim avtom zavozila s ceste in se znašla na debeli plasti mehkega peska. Avto se je začel pogrezati, sama pa ni smela izstopiti, ker bi takoj izginila pod peščeno odejo. K sreči so videli njeno nezgodo in ji prihiteli na pomoč. Nekaj minut zatem je avto za vedno izginil v peščinem morju

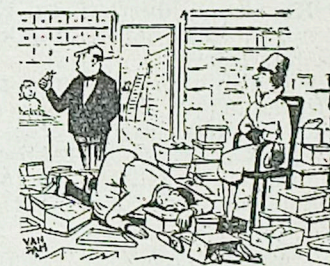
KAKO HRANIJO ŽIVALI

V večjih zooloških vrtovih imajo zelo velike težave s prehrano posameznih živali, saj bi mnoge med njimi takoj poginile, če bi ne imele ustrezne hrane. Poglejmo na kratko, kaj jedo bolj znane živali: opice se hranijo največ s kuhanim krompirjem, belim kruhom in čajem. Imeti morajo svoj obrok vsaki dve uri. Slon pojé vsak dan 75 kg sena, 15 kg ovsu, 12 kg repe in dva hleba kruha. Računajo, da pojé v treh letih toliko, kolikor je sam vreden. Tigru dajo vsak dan 10 kg konjskega mesa, čimili 50 gramov sena in prav toliko žita ter eno rozino itd. Jedilnik je torej precej pester.

Ko govorimo o Severu, si po navadi zamišljamo pušto in z ledom pokrito pokrajino, kjer skoraj ni nobenega življenja. Pa ni zmeraj tako. V poletnih mesecih morske obale oživijo. Zbere se na tisoče pingvinov in raznih ptic, tako da je komaj prostora za vse. Zanimivo je, da se te živali tudi človeka preveč ne boje in ne bežijo pred njim

Medplanetarna ladja. To, kar vidimo na sliki, je seveda šele skica. Znanstveniki menijo, da je to na podlagi dosedanjih proučevanj najprimernejša oblika takšne ladje. Potniki bodo v gornjem velikem obroču, ki se bo vrtel okrog svoje osi, tako da bo centrifugalna sila nadomeščala privlačnost zemlje

— Drugega prodajalca, prosim!

Barba Vane pravi...

Pred štirinajstimi dnevi sem se bil nekaj obregnil ob cene brezalkoholnih pijač v Spodnjih Bitnjah. Mislim, da se spomnite. Pa me je že nekaj dni potem poklical neki prijatelj po telefonu in mi rekel, da mi zaradi takih reči ni potreba hoditi tako daleč. »Kar k Slavčku zavij,« mi je svetoval, »tam boš plačal za oranžado štiri kovače, kot bi mignil. Prav toliko pa tudi za mali vrček piva, ki ga v Ljubljani mimogrede dobiš za 28 din.« Ko sem zadevo preveril, sem ugotovil, da v tem lokalu narekujejo takšne cene povsem objektivni vzroki. Letos so namreč precej investirali, predvidevajo pa, da bodo morali tudi naslednje leto. Lokal namreč pogostoma uporabljajo tudi kot garažo za vespe in podobna vozila, ki jih je prav prijetno pogledati, kako se šopirijo

poleg »šanka«. Razumljivo je, da pod takimi okolnostmi pod ne bo dolgo zdržal in da bo treba spet kak milijonček za popravila. To sem hotel povedati zato, da vam bo jasno, da so relativno predrzne cene popolnoma upravičene. Tistega, ki bi si morebiti hotel ogledati vso zadevo, pa moram opozoriti še na nekaj. Lahko se zapelje do Škocjana z avtobusom, saj je tam postajališče. Toda če je nepoučen, bo plačal 20 dinarjev, normalno tarifo do Bertokov. Če pa ve, kako je s to rečjo, bo pri sprevodniku lahko »zgihlal« za kovača. Torej se splača vedeti, saj se tako lahko za isti denar pripelje še nazaj v Koper. Sodeč po razpravah na avtobusu, mnogi to že vedo, zato je pogostoma v vozilu kot na kakem semnju. Jaz sem se vrnil v Koper peš.

Nič čudnega torej, da sem pri Stadionu ugotovil, da bi se prilegel vrček piva. Postregli so mi v počenem vrčku in seveda sem se takoj pozanimal, če imajo samo takšne. »O ne,« mi je prijazno odgovorila brhka natakarcica, še vse kaj drugega lahko vidite pri nas. In res mi je pokazala še nekaj prelepo oškrbljenih primerkov, ki jih v obče zadovoljstvo gostov uporabljajo za to hladilno pijačo.

»Ne,« sem si rekel, »iz tega pa jaz ne bom pil.« Kdo bo pa potem namesto mene gobec otresal, če se porežem s temi črepinjami. Zavil sem raje kar v Ložo, kjer sem občasno natakarcico, ko je pomivala tla in brisala pul, krp, s katero je to delala, pa me ni nič tebi nič lepo izpirala v vodi, kjer so se namakale skodelice za kavo in kozarci. Že sem mislil nekaj reči, pa sem se spomnil, da je to še zmeraj boljše kot pa v Ankaranu, kjer so mi postregli v takšnem kozarcu, ki ga prav gotovo že od rojstva niso več okopali.

Ker sem se nekako že spravil nad gostilničarje, sem stopil še v Portorož. Tam sem takoj za-

gledal na vratih »Kekca« plakat, ki vabi tuje goste v Vesno. Med drugim je bilo napisano tudi tole: »Artiste Forfürungen«, po čemer sem spoznal, da na tistem koncu le ni vse tako ponemčeno, kot bi nekateri radi prikazali. Za tiste, ki ne poznajo tega jezika in potemtakem ne vedo, za kaj gre pri omenjeni reklami, povem, da znajo njeni tvorci približno toliko nemško, kot pri Tehnoservis v Kopru slovensko. Ti so namreč napisali na vrata svoje prodajalne v Kidričevi ulici takole: »Informacije udobite pri Tehnoservis.«

Po tem obhodu mi je ostalo komaj še toliko časa, da sem skočil na Prem, kjer sem poučil vaškega birta in pa matičarja, da bi bilo lepo, če bi vsaj tisti hip prenehala balinati in razbijati po plankah, ko so predstavniki delovnega kolektiva Topola iz Ilirske Bistrice govorili zbranim mladincem delovnih brigad. Saj bi jima ne škodila pametna beseda, čeprav sta fizično že odrasla človeka. S neverjetnim upanjem, da bosta upoštevala moj nasvet, vas prav lepo pozdravljam vaš Vane

O ŽIVALIH

Znano je, da ptice brez hrane v nekaj dneh umro od lakote. Živali z mrzlo krvjo pa so nasprotno pravi umetniki v stradanju. Tako na primer žaba ba je vzdržijo lačne do pet sto dni, rekord pa vsekakor odnašajo stenice, ki ostanejo brez vsake hrane žive polnih šest let.

VAL VROČINE IN POPLAV V ZDA

Prejšnji teden so v nekaterih ameriških mestih v vzhodnem delu ZDA zabeležili rekordne temperature. Tako se je na primer v Teksasu živo srebro povzpelo na 42 stopinj Celzija, podobna vročina pa je bila še v nekaterih drugih mestih. Takoj zatem pa se je začelo veliko deževje in poplave. Zaradi vročine in poplav je samo v 4 dneh izgubilo življenje 220 ljudi.